
	Zespół Oddziałów PGNiG Orlen SA			Wydanie: 4
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 1 z 7
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Ogólne Zasady Bezpieczeństwa QHSE dla Wykonawców Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA			

Załącznik do umowy

OGÓLNE ZASADY BEZPIECZEŃSTWA QHSE DLA WYKONAWCÓW ZESPOŁU ODDZIAŁÓW PGNiG ORLEN SA

	Zespół Oddziałów PGNiG Orlen SA			Wydanie: 4
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 2 z 7
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Ogólne Zasady Bezpieczeństwa QHSE dla Wykonawców Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA			

1. PRZEDMIOT ORAZ ZAKRES

- Niniejsze *Zasady Bezpieczeństwa QHSE* określają ogólne wymagania w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska, wynikające z Systemu Zarządzania QHSE oraz przepisów branżowych, w stosunku do podmiotu wykonującego prace (Wykonawcy) na terenie Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA (Zamawiającego).

2. PRZEDSTAWICIELE STRON / KOMUNIKACJA

- Wykonawca wskaże swoich przedstawicieli do nadzoru nad przestrzeganiem umowy, niniejszych *Zasad Bezpieczeństwa QHSE* oraz prawa w zakresie bhp, ppoż. i ochrony środowiska, a także jeżeli prace są prowadzone w ruchu zakładu górniczego, przepisów prawa geologicznego i górniczego.
- Przedstawiciele Wykonawcy zostaną wskazani imieniem, nazwiskiem, adresem mailowym oraz numerem telefonu w Formularzu FO/1 Oświadczeniu Wykonawcy/ Podwykonawcy w pkt.1.

3. BEZPIECZENSTWO I HIGIENA PRACY

3.1. Szkolenie

- Przed przystąpieniem do prac Wykonawca zobowiązany jest:
 - odbyć szkolenie prowadzone przez Zamawiającego;
 - poinformować Zamawiającego o zagrożeniach związanych z wykonywanymi przez siebie pracami.

3.2. Kompetencje i uprawnienia Wykonawcy

- Do wykonywania prac mogą być dopuszczone wyłącznie osoby posiadające:
 - wymagane kwalifikacje potwierdzone świadectwem kwalifikacyjnym, zezwolenia i potrzebne umiejętności do wykonywania pracy;
 - aktualne przeszkolenie w zakresie BHP i Ppoż oraz orzeczenie lekarskie.
- Wykonawca prowadzi i na bieżąco aktualizuje rejestr tych osób z informacjami na potwierdzenie ich zdolności i udostępnia go Zamawiającemu (Oświadczenie Wykonawcy/Podwykonawcy).

3.3. Środki ochrony indywidualnej

- Wykonawca zapewnia odpowiednie do występujących zagrożeń i wykonywanej pracy środki ochrony indywidualnej i egzekwuje ich stosowanie.
- Środki ochrony dróg oddechowych należy zapewnić m.in. gdy:
 - stężenie tlenu w miejscu pracy może spaść poniżej 19% obj. (np. kanały technologiczne, studzienki, itp.);
 - prace wykonywane są w przestrzeniach zamkniętych (np. zbiorniki, urządzenia technologiczne, itp.) i nie ma możliwości uzyskania stężenia tlenu powyżej 19% obj.;

 GRUPA ORLEN	Zespół Oddziałów PGNiG Orlen SA			Wydanie: 4
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 3 z 7
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Ogólne Zasady Bezpieczeństwa QHSE dla Wykonawców Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA			

- stężenie niebezpiecznych substancji chemicznych (np. toksycznych, rakotwórczych, mutagennych, żrących) może przekroczyć wartość NDS lub NDSCh.
- 2.1. Decyzję o stosowaniu środków ochronnych podejmuje Kierujący zespołem pracowników w zależności od stwierdzonego zagrożenia w miejscu pracy.
- 2.2. Sposób pomiaru zawartości tlenu i obecności substancji stwarzających zagrożenie należy określić w szczegółowych instrukcjach dotyczących prowadzenia prac.
- 3. Odzież i obuwie oraz środki ochrony indywidualnej w wykonaniu antyelektrostatycznym, wymagane są przy pracach w strefie zagrożenia wybuchem.

Uwaga: Wobec niestosowania środków ochrony indywidualnej personel Wykonawcy będzie odsunięty przez Zamawiającego od wykonywania prac.

3.4. Zagrożenia związane z realizacją prac

1. Wykonawca składa oświadczenie, że jego pracownicy oraz pracownicy jego podwykonawcy posiadają aktualne karty oceny ryzyka zawodowego (Formularz FO/1 Oświadczenie Wykonawcy/Podwykonawcy).
 - 1.1. Zamawiający zastrzega sobie prawo wglądu do kart oceny ryzyka zawodowego.
2. Wykonawca przeprowadza analizę bezpieczeństwa pracy JSA dotyczącą zagrożeń wynikających z prac u Zamawiającego i informuje o nich swój personel (dotyczy prac na zezwolenie/polecenie pisemne).

3.5. Zapewnienie bezpieczeństwa używania maszyn, osprzętu

1. Wykonawca posługuje się sprawnymi technicznie urządzeniami, narzędziami i osprzętem spełniającym wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy, a do ich obsługi zapewnia wykwalifikowany personel zgodnie z Formularzem FO/1 Oświadczeniem Wykonawcy/Podwykonawcy a w szczególności używa:
 - sprawne technicznie urządzenia elektryczne i elektronarzędzia, posiadające aktualne protokoły z badań;
 - przyrządy i urządzenia wykorzystywane do wykonania prac kontrolno-pomiarowych, w szczególności do wykonania pomiarów i badań odbiorczych lub eksploatacyjnych instalacji elektroenergetycznych, muszą posiadać ważne świadectwo kontroli metrologicznej.
2. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowej eksploatacji maszyn i urządzeń Wykonawca ponosi pełną odpowiedzialność za skutki tego faktu, a także stworzone z tego powodu zagrożenie.
3. Wykonawca zabezpieczy używane urządzenia przed niekontrolowanym przepływem energii zgodnie z systemem LOTO (zabezpiecz-oznacz - zasady do wglądu u Zamawiającego).

	Zespół Oddziałów PGNiG Orlen SA			Wydanie: 4
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 4 z 7
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Ogólne Zasady Bezpieczeństwa QHSE dla Wykonawców Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA			

- Wykonawca dokona wydzielenia i oznakowania miejsca pracy w sposób gwarantujący bezpieczeństwo wszystkim osobom potencjalnie narażonym na zagrożenia wynikające z charakteru prowadzonych prac.

3.6. Postępowanie z substancjami /mieszaninami chemicznymi

- Wykonawca, wykorzystujący substancje i mieszaniny stwarzające zagrożenie:
 - udostępnia ich aktualny rejestr Zamawiającemu (Formularz FO/1 Oświadczenie Wykonawcy/Podwykonawcy);
 - zapoznaje personel z zasadami postępowania z tymi substancjami i mieszaninami zgodnie z wymaganiami zawartymi w Kartach Charakterystyki substancji/ mieszanin stwarzających zagrożenie oraz wyposaża swój personel w środki ochrony;
 - przechowuje je w miejscach uzgodnionych z Zamawiającym, oznakowuje i zabezpiecza przed ich przedostaniem do środowiska oraz dostępem do nich osób postronnych;
 - zapewnia odpowiednie środki do neutralizacji ewentualnych wycieków substancji i mieszanin stwarzających zagrożenie.

3.7. Poruszanie się po terenie Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA

- Pracownicy Wykonawcy mogą poruszać się wyłącznie po terenie oraz obiektach technologicznych, dla których uzyskali stosowną zgodę Zamawiającego.
- Wykonawca każdorazowo zgłasza Zamawiającemu swoje wejście i wyjście z terenu prac.
- Wykonawca porusza się po terenie Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA w wyznaczonym obrębie, stosując się do ograniczeń ruchu wynikających z oznakowania dróg i przejść.
- Wjazd samochodów oraz innych pojazdów na teren, wymaga wcześniejszego uzgodnienia z Kierownikiem komórki organizacyjnej.
- Pojazdy lub sprzęt samojezdny niesprawny technicznie, stwarzający zagrożenie dla innych uczestników ruchu wewnątrz zakładu oraz zagrażający środowisku naturalnemu powinien zostać usunięty bezzwłocznie z terenu komórki organizacyjnej przez Wykonawcę. W przypadku nieprzystąpienia Wykonawcy do usunięcia, pojazd lub sprzęt samojezdny niesprawny technicznie zostanie usunięty z terenu zakładu na koszt i ryzyko Wykonawcy.
- Przy wykonywaniu prac na obiektach, na których znajdują się tory kolejowe należy:
 - przy przejściu przez tory, zwrócić uwagę na nadjeżdżający skład kolejowy, celem uniknięcia wypadku;
 - sprawdzić, czy nie ma przeszkód do przejścia i przechodzić przez tory prostopadle do ich osi, w miejscach do tego wyznaczonych (labirynty, bramki grawitacyjne);
 - być ubranym w kamizelkę odblaskową.

3.8. Dyscyplina pracy

 GRUPA ORLEN	Zespół Oddziałów PGNiG Orlen SA			Wydanie: 4
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 5 z 7
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Ogólne Zasady Bezpieczeństwa QHSE dla Wykonawców Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA			

1. Na teren Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA zabronione jest wnoszenie i spożywanie alkoholu, narkotyków oraz środków odurzających, jak również wchodzenie osób będących pod ich wpływem.
2. Zamawiający ma prawo poddać personel Wykonawcy badaniu trzeźwości, a osoba, która nie wyrazi zgody na to badanie lub jest pod wpływem alkoholu, narkotyków lub środków odurzających zostanie natychmiast wydalona z terenu Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA.
3. Palenie tytoniu oraz papierosów elektronicznych dozwolone jest wyłącznie w miejscach do tego wyznaczonych.
4. W strefach zagrożenia wybuchem obowiązuje zakaz wnoszenia telefonów komórkowych i aparatów fotograficznych bez certyfikatów EX.

3.9. Prace niebezpieczne i szczególnie niebezpieczne

1. Prace niebezpieczne i szczególnie niebezpieczne należy prowadzić zgodnie z wymaganiami prawnymi w tym zakresie oraz regulacjami wewnętrznymi jednostki organizacyjnej Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA, na której terenie są prowadzone.
2. Rozpoczęcie prac może nastąpić wyłącznie po uzyskaniu stosownego dopuszczenia/zezwolenia przez przedstawiciela Zamawiającego.
3. Prowadzący prace ma obowiązek wyznaczyć spośród swoich pracowników osoby przeszkolone w zakresie udzielania pierwszej pomocy oraz zwalczania pożarów, w ilości uzależnionej od rodzaju wykonywanych prac.
4. Wykonawca zapewnia stały wykwalifikowany nadzór nad personelem realizującym prace.
5. Za zgodą Zamawiającego prace mogą być prowadzone w oparciu o procedury Wykonawcy.
6. Teren, na którym mają być prowadzone prace może zostać przekazany Wykonawcy na podstawie Protokołu przekazania terenu prac/obiektu (Formularz do Ogólnych/Uproszczonych Zasad Bezpieczeństwa QHSE dla Wykonawców Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA).

4. ZASADY BEZPIECZEŃSTWA POŻAROWEGO

1. Wykonawca przed rozpoczęciem prac niebezpiecznych pod względem pożarowym ma obowiązek:
 - zabezpieczyć przed zapaleniem materiały palne występujące w miejscu wykonywania prac oraz w rejonach przyległych, w tym również elementy konstrukcji budynku i znajdujące się w nim instalacje techniczne;
 - prowadzić prace niebezpieczne pod względem pożarowym w pomieszczeniach lub przy urządzeniach zagrożonych wybuchem lub w pomieszczeniach, w których wcześniej wykonywano inne prace związane z użyciem łatwo palnych cieczy lub gazów palnych, jedynie wtedy, gdy stężenie par cieczy lub gazów w mieszaninie z powietrzem w miejscu wykonywania prac nie przekracza 10 % ich dolnej granicy wybuchowości;

	Zespół Oddziałów PGNiG Orlen SA			Wydanie: 4
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 6 z 7
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Ogólne Zasady Bezpieczeństwa QHSE dla Wykonawców Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA			

- mieć w miejscu wykonywania prac sprzęt umożliwiający likwidację wszelkich źródeł pożaru;
 - po zakończeniu prac poddać kontroli miejsce, w którym prace były wykonywane, oraz rejony przyległe co najmniej przez 2 godz. od ich zakończenia;
 - używać do wykonywania prac wyłącznie sprzętu sprawnego technicznie i zabezpieczonego przed możliwością wywołania pożaru.
2. W sytuacji pożaru lub zagrożenia pożarowego Wykonawca może użyć podręcznego sprzętu gaśniczego Zamawiającego (np. gaśnic, hydrantów, itp.); co następnie zgłosi Zamawiającemu.
3. Zabronione jest zastawianie dostępu (w tym poprzez parkowanie pojazdów) do:
- urządzeń i instalacji ppoż. (np. gaśnic, hydrantów, ręcznych ostrzegaczy pożarowych, itd.);
 - wyjść ewakuacyjnych;
 - dróg ewakuacyjnych;
 - bram pożarowych.

5. OCHRONA ŚRODOWISKA

1. Wykonawca prowadzi prace w sposób minimalizujący wszelkie emisje do środowiska, w tym zanieczyszczenie powietrza, gleby i wody oraz emisję hałasu.
2. Wykonawca, co do zasady, jest odpowiedzialny za wytworzone podczas prac odpady, gromadzi je w sposób zabezpieczający przed odciekami do gruntu i wód, oraz prowadzi ich segregację i zobowiązany jest do ich usunięcia z terenu Zamawiającego zgodnie z obowiązującymi przepisami.
3. Wykonawca odpowiada za wywołane przez siebie szkody środowiskowe.
4. Wykonawca realizujący prace zobowiązany jest do stosowania zapisów określonych w decyzjach środowiskowych.

6. PRACA PODWYKONAWCÓW

1. Wykonawca zobowiązany jest do zapoznania swoich podwykonawców z niniejszymi *Zasadami Bezpieczeństwa QHSE* i egzekwuje ich przestrzeganie.
2. Niniejsze zasady obowiązują podwykonawcę na równi z Wykonawcą.

7. WYPADKI PRZY PRACY I AWARIE

1. Każdy, kto zauważy zagrożenie lub niebezpieczną sytuację zobowiązany jest zaalarmować osoby bezpośrednio zagrożone oraz Zamawiającego.
2. Wykonawca informuje Zamawiającego o każdym wypadku przy pracy na terenie Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA.
3. Wykonawca zobowiązany jest do posiadania w miejscu pracy środków do udzielania pierwszej pomocy. Niezależnie od posiadanych środków, w nagłych wypadkach Wykonawca może korzystać ze środków do udzielania pierwszej pomocy znajdujących się na terenie Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA.

 GRUPA ORLEN	Zespół Oddziałów PGNiG Orlen SA			Wydanie: 4
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 7 z 7
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Ogólne Zasady Bezpieczeństwa QHSE dla Wykonawców Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA			

4. Wszyscy pracownicy Wykonawcy zobowiązani są podporządkować się procedurom Zamawiającego regulującym postępowanie w przypadku wystąpienia wypadku, awarii, poważnej awarii, poważnej awarii przemysłowej lub innego miejscowego zagrożenia.

8. OCENA SPEŁNIENIA WYMAGAŃ

1. Zamawiający ma prawo przeprowadzić audyt u Wykonawcy, w tym sprawdzenie wymaganych prawem dokumentów.
2. Zamawiający ma prawo wydawania zaleceń Wykonawcy co do usunięcia nieprawidłowości dotyczących bezpieczeństwa pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska.

9. WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

Wykonawca przed przystąpieniem do realizacji prac wypełni i podpisze poniższe dokumenty będące załącznikami do niniejszych Zasad Bezpieczeństwa QHSE:

- Formularz FO/1 Oświadczenie Wykonawcy/Podwykonawcy
- Formularz do Ogólnych/ Uproszczonych Zasad Bezpieczeństwa QHSE dla Wykonawców Zespołu Oddziałów PGNiG Orlen SA - Protokół przekazania terenu prac/obiektu (jeśli dotyczy).

	Zespół Oddziałów PGNiG Orlen SA		Wydanie: 4
			Strona 1 z 2
	OŚWIADCZENIE WYKONAWCY/PODWYKONAWCY		FO/1

Nazwa zadania:

Umowa nr:z dnia

1) OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA NADZÓR NAD REALIZACJĄ WYMAGAŃ BEZPIECZEŃSTWA (QHSE) ZE STRONY WYKONAWCY

Wykonawca			
Stanowisko / Funkcja	Imię i nazwisko	Telefon	E-mail

2) PODWYKONAWCY

Lp.	Nazwa Podwykonawcy / (nazwa firmy / imię i nazwisko osoby fizycznej)	Adres	Zakres prac
1.			
2.			
3.			

3) PRACOWNICY WYKONAWCY / PODWYKONAWCY

Lp .	Nazwisko i imię	Stanowisko	Szkolenia wstępne / okresowe bhp		Badania lekarskie		Uprawnienia	
			Data Szkolenia	Okres Ważności	Rodzaj Badania	Data Ważności	Rodzaj Uprawnień	Data Ważności
Pracownicy Wykonawcy								
1.								
2.								
3								
4.								
Pracownicy Podwykonawcy								
1.								
2.								
3.								
4.								

	Zespół Oddziałów PGNiG Orlen SA											Wydanie: 4
												Strona 2 z 2
	OŚWIADCZENIE WYKONAWCY/PODWYKONAWCY											FO/1

4) RYZYKO ZAWODOWE/MIEJSCOWE

Wykonawca oświadcza, że jego pracownicy oraz pracownicy podwykonawcy posiadają aktualne karty oceny ryzyka zawodowego oraz, że pracownicy zostali zapoznani z ryzykiem zawodowym i miejscowym.

5) SUBSTANCJE I MIESZANINY CHEMICZNE

W tabeli należy uwzględnić wszystkie substancje i mieszaniny o właściwościach rakotwórczych, mutagennych, utleniających i o toksyczności ostrej (bez względu na ilość) oraz pozostałe substancje i mieszaniny niebezpieczne, jeżeli ich ilość przekracza 210 litrów (jedna beczka).

Lp.	Nazwa substancji, mieszaniny chemicznej stosowanej podczas realizacji prac	Przeznaczenie	Ilość [l/kg]	Zagrożenie (zaznaczyć X)										
				fizykochemiczne					dla zdrowia				dla środowiska	
				wybuchowe lub samoreaktywne , (GHS01)	łatwopalne samonagrzewające się, piroforyczne, (GHS02)	utleniające (ghs03)	gazy pod ciśnieniem (GHS04)	korodujące metale (GHS05)	żrące oraz powodujące uszkodzenie oczu (GHS05)	toksyczność ostra (GHS06)	drażniące, uczulające, toksyczne (GHS07)	mutagenne, rakotwórcze, lub działające na rozrodczość, toksyczne, uczulające na układ oddechowy (GHS08)	warstwy ozonowej (GHS07)	wodnego (GHS09)
1.														
2.														
3.														
4.														
5.														

- Dla wszystkich substancji, mieszanin chemicznych wymienionych w tabeli, należy posiadać w miejscu pracy karty charakterystyki w języku polskim. Na wszystkich opakowaniach muszą znajdować się prawidłowe, czytelne etykiety.
- W niniejszym wykazie należy uwzględnić substancje, mieszaniny chemiczne stosowane przez podwykonawców, których Wykonawca zatrudnia do realizacji prac.

6) MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

Wykonawca oświadcza, że maszyny i urządzenia techniczne wykorzystywane podczas realizacji prac umowy/ zlecenia spełniają zasadnicze wymagania bezpieczeństwa. Maszyny są odpowiednio oznakowane, w tym znakiem CE. Posiadają deklaracje zgodności WE oraz aktualne przeglądy i badania.

7) DODATKOWE WYMAGANIA

Zamawiający określa dodatkowe wymagania jednostki organizacyjnej.

8) KLAUZULE INFORMACYJNE

Wykonawca oświadcza, że każdej z osób, której dane osobowe ujawnił w punktach 1-3 niniejszego Oświadczenia, przekazał - przy jednoczesnym zachowaniu zasady rozliczalności - odpowiednią klauzulę informacyjną ORLEN S.A., zgodnie ze wzorami zamieszczonymi poniżej.

	Zespół Oddziałów PGNiG Orlen SA		Wydanie: 4
			Strona 3 z 2
	OŚWIADCZENIE WYKONAWCY/PODWYKONAWCY		FO/1

Klauzula informacyjna dla osób odpowiedzialnych za nadzór nad realizacją wymagań bezpieczeństwa (QHSE) ze strony Wykonawcy
(osób wymienionych w punkcie 1 Oświadczenia)

1. Administratorem Państwa danych osobowych jest ORLEN S.A. z siedzibą w Płocku, ul. Chemików 7 (dalej: **ORLEN S.A.**).
2. Kontaktowe numery telefonów do administratora danych: (24) 256 00 00, (24) 365 00 00, (22) 778 00 00. Z Administratorem danych możecie Państwo skontaktować się także:
 - a) listownie na adres: ul. Chemików 7; 09-411 Płock,
 - b) przez e-mail: daneosobowe@orlen.pl.
3. Do kontaktu z Inspektorem ochrony danych w ORLEN S.A. służy następujący adres email: daneosobowe@orlen.pl. Z Inspektorem ochrony danych można skontaktować się także pisemnie na adres siedziby ORLEN S.A., wskazany w pkt 1, z dopiskiem „Inspektor Ochrony Danych”. Dane dot. Inspektora Ochrony Danych dostępne są również na stronie www.orlen.pl w zakładce „Kontakt”.
4. Pani/Pana dane osobowe zostały udostępnione ORLEN S.A. przez Pani/Pana pracodawcę (podmiot zatrudniający), w związku z wykonaniem umowy łączącej Pani/Pana pracodawcę (podmiot zatrudniający) z ORLEN S.A., w ramach której została Pani/Pan wskazana/y jako osoba odpowiedzialna za nadzór nad realizacją wymagań bezpieczeństwa (QHSE) ze strony wykonawcy.
5. Zakres Pani/Pana danych osobowych przetwarzanych przez ORLEN S.A. obejmuje: imię, nazwisko, stanowisko/funkcja, służbowe dane kontaktowe.
6. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane w celu:
 - a) wykonania umowy, o której mowa w pkt. 4 – podstawą prawną przetwarzania jest uzasadniony interes ORLEN S.A. oraz Pani/Pana pracodawcy (podmiotu zatrudniającego) (art. 6 ust. 1 lit. f Rozporządzenia ogólnego o ochronie danych osobowych 2016/679 – **RODO**); prawnie uzasadniony interes polega na umożliwieniu ORLEN S.A. sprawnego bieżącego wykonywania umowy,
 - b) ewentualnego ustalenia lub dochodzenia roszczeń lub obrony przed roszczeniami – podstawą prawną przetwarzania jest prawnie uzasadniony interes ORLEN S.A. (art. 6 ust. 1 lit. f RODO); prawnie uzasadniony interes polega na umożliwieniu ORLEN S.A. dochodzenia lub obrony przed roszczeniami.
7. Pani/Pana dane osobowe mogą być przekazywane dostawcom systemów informatycznych i usług IT, podmiotom świadczącym na rzecz ORLEN S.A. usługi niezbędne do wykonania umowy zawartej z Pani/Pana pracodawcą (podmiotem zatrudniającym), a w stosowanych przypadkach także podmiotom uzyskującym dostęp do danych w oparciu o przepisy powszechnie obowiązującego prawa.
8. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane przez okres niezbędny do wykonania umowy, o której mowa w pkt. 4. Okres przetwarzania może zostać każdorazowo przedłużony o okres przedawnienia roszczeń, jeżeli przetwarzanie danych osobowych będzie niezbędne dla dochodzenia ewentualnych roszczeń lub obrony przed takimi roszczeniami przez ORLEN S.A.
9. Przysługuje Pani/Panu prawo dostępu do treści danych oraz żądania ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia przetwarzania oraz prawo wniesienia sprzeciwu względem przetwarzania danych.

	Zespół Oddziałów PGNiG Orlen SA		Wydanie: 4
			Strona 4 z 2
	OŚWIADCZENIE WYKONAWCY/PODWYKONAWCY		FO/1

10. Przysługuje Pani/Panu także prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego zajmującego się ochroną danych osobowych (Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa), gdy uzna Pani/Pan, że przetwarzanie Pani/Pana danych osobowych narusza przepisy RODO.
11. Przysługuje Pani/Panu prawo wniesienia sprzeciwu względem przetwarzania danych osobowych w celach określonych w pkt 6 powyżej, z przyczyn związanych z Pani/Pana szczególną sytuacją.

Klauzula informacyjna dla Podwykonawców

(znajduje zastosowanie do osób fizycznych oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, wymienionych w **punkcie 2** Oświadczenia)

1. Administratorem Państwa danych osobowych jest ORLEN S.A. z siedzibą w Płocku, ul. Chemików 7 (dalej: **ORLEN S.A.**).
2. Kontaktowe numery telefonów do administratora danych: (24) 256 00 00, (24) 365 00 00, (22) 778 00 00. Z Administratorem danych możecie Państwo skontaktować się także:
 - a) listownie na adres: ul. Chemików 7; 09-411 Płock,
 - b) przez e-mail: daneosobowe@orlen.pl.
3. Do kontaktu z Inspektorem ochrony danych w ORLEN S.A. służy następujący adres email: daneosobowe@orlen.pl. Z Inspektorem ochrony danych można skontaktować się także pisemnie na adres siedziby ORLEN S.A., wskazany w pkt 1, z dopiskiem „Inspektor Ochrony Danych”. Dane dot. Inspektora Ochrony Danych dostępne są również na stronie www.orlen.pl w zakładce „Kontakt”.
4. Pani/Pana dane osobowe zostały udostępnione ORLEN S.A. przez podmiot będący stroną umowy zawartej z ORLEN S.A. (wykonawcę), który zlecił Pani/Panu realizację określonych prac w charakterze podwykonawcy.
5. Zakres Pani/Pana danych osobowych przetwarzanych przez ORLEN S.A. obejmuje: oznaczenie Pani/Pana jako podwykonawcy (oznaczenie firmy, imię i nazwisko), adres, zakres realizowanych prac.
6. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane w celu:
 - a) wykonania umowy, o której mowa w pkt 4 – podstawą prawną przetwarzania jest uzasadniony interes ORLEN S.A. (art. 6 ust. 1 lit. f Rozporządzenia ogólnego o ochronie danych osobowych 2016/679 – **RODO**); prawnie uzasadniony interes polega na umożliwieniu ORLEN S.A. sprawnego bieżącego wykonywania umowy;
 - b) ewentualnego ustalenia lub dochodzenia roszczeń lub obrony przed roszczeniami – podstawą prawną przetwarzania jest prawnie uzasadniony interes ORLEN S.A. (art. 6 ust. 1 lit. f RODO); prawnie uzasadniony interes polega na umożliwieniu ORLEN S.A. dochodzenia lub obrony przed roszczeniami.
7. Pani/Pana dane osobowe mogą być przekazywane dostawcom systemów informatycznych i usług IT, podmiotom świadczącym na rzecz ORLEN S.A. usługi niezbędne do wykonania umowy, o której mowa w punkcie 4 powyżej, a w stosownych przypadkach także podmiotom uzyskującym dostęp do danych w oparciu o powszechnie obowiązujące przepisy prawa.
8. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane przez okres niezbędny do wykonania umowy, o której mowa w pkt 4. Okres przetwarzania może zostać każdorazowo przedłużony o okres przedawnienia

	Zespół Oddziałów PGNiG Orlen SA	Wydanie: 4
		Strona 5 z 2
	OŚWIADCZENIE WYKONAWCY/PODWYKONAWCY	FO/1

roszczeń, jeżeli przetwarzanie danych osobowych będzie niezbędne dla dochodzenia ewentualnych roszczeń lub obrony przed takimi roszczeniami przez ORLEN S.A.

9. Przysługuje Pani/Panu prawo dostępu do treści danych oraz żądania ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia przetwarzania oraz prawo wniesienia sprzeciwu względem przetwarzania danych.
10. Przysługuje Pani/Panu także prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego zajmującego się ochroną danych osobowych (Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa), gdy uzna Pani/Pan, że przetwarzanie Pani/Pana danych osobowych narusza przepisy RODO.
11. Przysługuje Pani/Panu prawo wniesienia sprzeciwu względem przetwarzania danych osobowych w celach określonych w pkt 6 powyżej, z przyczyn związanych z Pani/Pana szczególną sytuacją.

Klauzula informacyjna dla pracowników Wykonawcy/Podwykonawcy (osób wymienionych w punkcie 3 Oświadczenia)

1. Administratorem Państwa danych osobowych jest ORLEN S.A. z siedzibą w Płocku, ul. Chemików 7 (dalej: **ORLEN S.A.**).
2. Kontaktowe numery telefonów do administratora danych: (24) 256 00 00, (24) 365 00 00, (22) 778 00 00. Z Administratorem danych możecie Państwo skontaktować się także:
 - a) listownie na adres: ul. Chemików 7; 09-411 Płock,
 - b) przez e-mail: daneosobowe@orlen.pl.
3. Do kontaktu z Inspektorem ochrony danych w ORLEN S.A. służy następujący adres email: daneosobowe@orlen.pl. Z Inspektorem ochrony danych można skontaktować się także pisemnie na adres siedziby ORLEN S.A., wskazany w pkt 1, z dopiskiem „Inspektor Ochrony Danych”. Dane dot. Inspektora Ochrony Danych dostępne są również na stronie www.orlen.pl w zakładce „Kontakt”.
4. Pani/Pana dane osobowe zostały udostępnione ORLEN S.A. przez Pani/Pana pracodawcę (podmiot zatrudniający), w związku z wykonaniem umowy łączącej Pani/Pana pracodawcę (podmiot zatrudniający) z ORLEN S.A. albo Pani/Pana pracodawcę (podmiot zatrudniający) z podmiotem będącym wykonawcą ORLEN S.A.
5. Zakres Pani/Pana danych osobowych przetwarzanych przez ORLEN S.A. obejmuje imię, nazwisko, stanowisko, informacje dotyczące szkolenia wstępnego/okresowego BHP (data szkolenia, okres ważności), informacja dotycząca badań lekarskich (rodzaj badania, data ważności), informacja dotycząca uprawnień (rodzaj uprawnień, data ważności), oznaczenie pracodawcy/podmiotu zatrudniającego.
6. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane w celu:
 - a) wykonania umowy, o której mowa w pkt 4 – podstawą prawną przetwarzania jest uzasadniony interes ORLEN S.A. oraz Pani/Pana pracodawcy (podmiotu zatrudniającego) (art. 6 ust. 1 lit. f Rozporządzenia ogólnego o ochronie danych osobowych 2016/679 – **RODO**); prawnie uzasadniony interes polega na umożliwieniu ORLEN S.A. sprawnego bieżącego wykonywania umowy;
 - b) wypełnienia obowiązków prawnych ciążących na ORLEN S.A. na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów prawa, w tym w szczególności w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy – podstawą prawną przetwarzania jest art. 6 ust. 1 lit. c RODO;

- * Pracownik odpowiedzialny za nadzór umowy/ Kierownik komórki organizacyjnej, na terenie której będą realizowane prace lub inne wyznaczone przez niego osoby

**Wykaz wewnętrznych dokumentów ORLEN S.A. -
Oddziału PGNiG w Zielonej Górze / ORLEN S.A. - Oddziału Geologii i Eksploatacji PGNiG w Warszawie /
Zespołu Oddziałów PGNiG ORLEN S.A.,
mających zastosowanie dla przedmiotu umowy:**

(sygnatura / numer umowy)

Niniejszy Wykaz zawiera niezbędne dokumenty, tj. np. Zarządzenia Prezesa Zarządu Spółki PGNiG S.A., Zarządzenia Dyrektora Oddziału w Zielonej Górze / Zarządzenia Dyrektora Oddziału Geologii i Eksploatacji, Zarządzenia Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego (KRZG), Ustalenia KRZG, Instrukcje KRZG, inne zalecenia, zasady, wytyczne, normy, regulaminy itp. do przestrzegania w okresie obowiązywania umowy.

Wykonawca zobowiązuje się do stosowania postanowień przedmiotowych dokumentów podczas realizacji prac w ramach zawartej umowy.

[illegible]

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higienną Pracy – QHSE			Strona 1 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od:04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

ZAPOBIEGANIE, GOTOWOŚĆ I REAGOWANIE NA SYTUACJE AWARYJNE

Opracował:	Weryfikacja systemowa:	Zatwierdził:
Grupa QHSE	Pełnomocnik Zarządu ds. Systemu Zarządzania QHSE	Prezes Zarządu PGNiG S.A.
		Zarządzenie Prezesa Zarządu Nr 91/2021
		03.11.2021 /data/

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higienną Pracy – QHSE			Strona 2 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od:04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

Spis treści:

1. CEL	3
2. PRZEDMIOT I ZAKRES	3
3. WPROWADZONE ZMIANY	3
4. TERMINOLOGIA	3
5. SPOSÓB POSTĘPOWANIA.....	4
6. DOKUMENTY ZWIĄZANE.....	15
7. WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW	15

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 3 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

1. CEL

Celem procedury jest ustalenie zasad zapobiegania, gotowości i reagowania na sytuacje awaryjne w PGNiG S.A.

2. PRZEDMIOT I ZAKRES

Przedmiotem procedury jest zapewnienie sprawnej i skutecznej reakcji w sytuacji awaryjnej na terenie działania PGNiG S.A.

Procedura obowiązuje w PGNiG S.A.

3. WPROWADZONE ZMIANY

Zmiana odniesienia w pkt. 6 z wycofanej procedury PS.C.13. *Zarządzanie ryzykiem procesowym* na obowiązującą *Procedurę zarządzania ryzykiem i szansą w procesach PGNiG S.A.* W pkt. 5.4.IV uwzględniono zagrożenie techniczne, które mogłoby mieć wpływ na środowisko.

4. TERMINOLOGIA

- **Awaria** – zdarzenie powstałe w wyniku niekontrolowanego rozwoju sytuacji w czasie eksploatacji maszyn, urządzeń lub instalacji prowadzące do powstania, natychmiast lub z opóźnieniem, zachwiania i/lub przerwania ciągłości procesu technologicznego (*definicja własna*).
- **Moduł Zdarzeń Niebezpiecznych** – odrębny panel w Portalu QHSE, służący do:
 - zgłaszania i rejestrowania Zdarzeń Niebezpiecznych w Oddziale, Centrali Spółki,
 - przetwarzania zgłoszeń Zdarzeń Niebezpiecznych, w tym usuwanie skutków zgłoszonego Zdarzenia Niebezpiecznego,
 - analizowania zgłoszeń zawartych w Rejestrze Zdarzeń Niebezpiecznych,
 - sprawozdawczości zgłoszonych Zdarzeń Niebezpiecznych w Oddziałach i Centrali Spółki. (*definicja własna*).
- **Poważna awaria** – zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska, lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem (*definicja zgodna z ustawą Prawo Ochrony Środowiska*).
- **Poważna awaria przemysłowa** – poważna awaria w zakładzie (*definicja zgodna z ustawą Prawo Ochrony Środowiska*).
- **Sytuacja awaryjna** – to awaria, poważna awaria, poważna awaria przemysłowa oraz zagrożenie techniczne (*definicja własna*).
- **Zagrożenie techniczne** – stan niesprawności maszyny, urządzenia lub instalacji, a także warunków i organizacji pracy oraz zachowań pracowników, mogące doprowadzić do utraty życia lub zdrowia i/lub powstania straty w mieniu i/lub szkody w środowisku (*definicja własna*).
Do zagrożenia nie zaliczamy stanów niesprawności maszyny, urządzenia lub instalacji wyłączonych z ruchu w celu wykonania czynności wynikających z zakresu ich bieżącej obsługi, konserwacji, planowanego remontu lub wymiany zużytych elementów eksploatacyjnych.
- **Zagrożenie** – źródło mogące spowodować uraz i dolegliwości zdrowotne (*definicja zgodna z normą PN-ISO-45001:2018*).

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 4 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

5. SPOSÓB POSTĘPOWANIA

5.1. Założenia ogólne.

- 5.1.1. Pełnomocnik Zarządu ds. Systemu Zarządzania QHSE pełni nadzór nad niniejszą procedurą.
- 5.1.2. Pełnomocnik Zarządu ds. Systemu Zarządzania QHSE w Centrali Spółki oraz Pełnomocnik Dyrektora Oddziału ds. Systemu Zarządzania QHSE pełnią nadzór nad realizacją postanowień procedury.
- 5.1.3. Zarząd PGNiG S.A./ Dyrektor Departamentu w Centrali Spółki/ Dyrektor Oddziału zapewniają zasoby (finansowe, ludzkie) niezbędne do realizacji postanowień niniejszej procedury.
- 5.1.4. Opisując skutki sytuacji awaryjnej należy wziąć pod uwagę wpływ m.in. na człowieka, obiekty, infrastrukturę, mienie, środowisko, wizerunek PGNiG S.A.

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 5 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

5.2. Zapobieganie sytuacjom awaryjnym.

Czynność	Zadania do wykonania	Odpowiedzialni
I. Zapobieganie sytuacjom awaryjnym	<p>Zapobieganie powstawaniu sytuacjom awaryjnym zgodnie z określonymi odpowiedzialnościami i uprawnieniami, w szczególności. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) bieżące prowadzenie i nadzorowanie procesów zgodnie z obowiązującymi instrukcjami, zarządzeniami i innymi regulacjami obowiązującymi w PGNiG S.A., b) utrzymanie odpowiedniego stanu maszyn, urządzeń i instalacji technologicznych, c) monitorowanie środowiska pracy oraz urządzeń i wpływu na otoczenie w tym kontrole wewnętrzne, d) kształtowanie kultury bezpieczeństwa pracy. 	Pracownicy PGNiG S.A.

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 6 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

5.3. Plan reagowania na sytuacje awaryjne

Czynność	Zadania do wykonania	Odpowiedzialni
I. Opracowanie planu reagowania na sytuacje awaryjne	1. Zidentyfikowanie sytuacji potencjalnie awaryjnych, mogących powodować zagrożenia w sposób przyjęty w Centrali Spółki/Oddziałach.	Kierownik komórki organizacyjnej/ Osoba upoważniona
	2. Opracowanie planu reagowania na sytuacje awaryjne, z udzielaniem pierwszej pomocy włącznie, dla Centrali Spółki/Oddziałów. Uwaga: Nie wymaga się opracowania oddzielnych Planów reagowania na potencjalne sytuacje awaryjne, jeżeli stosowne informacje dotyczące postępowania zostały zawarte w obowiązujących instrukcjach, regulaminach, kartach charakterystyki substancji/ mieszanin chemicznych, dokumentach bezpieczeństwa, planach ratownictwa górniczego czy planach przeciwpożarowych udostępnionych na stanowiskach pracy, a także w przypadku, gdy skutek wystąpienia sytuacji awaryjnej nie stwarza zagrożenia. Uwaga: Podczas sporządzania planów reagowania należy uwzględnić potrzeby i możliwości stron zainteresowanych, w tym ewentualne ich uczestnictwo w opracowaniu planu.	Kierownik komórki organizacyjnej/ Osoba upoważniona
	3. Przeprowadzanie szkoleń pracowników z realizacji planu reagowania, w tym należących do nich obowiązków i odpowiedzialności. Uwaga: Szkolenia mogą być realizowane w ramach obowiązkowych szkoleń z zakresu BHP i ochrony ppoż.	Kierownik komórki organizacyjnej/ Osoba upoważniona
	4. Przeprowadzenie w określonych odstępach czasu testów/ćwiczeń z realizacji planu reagowania.	Kierownik komórki organizacyjnej/ Osoba upoważniona

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 7 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

	<p>5. Przeprowadzanie oceny skuteczności planu reagowania.</p> <p>Uwaga: Realizacja planu reagowania podlega ocenie skuteczności. Plan reagowania podlega aktualizacji w przypadku braku pozytywnej oceny skuteczności, a także po wystąpieniu sytuacji awaryjnej, jeżeli zachodzi taka przesłanka.</p>	Kierownik komórki organizacyjnej
--	--	----------------------------------

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 8 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

5.4. Postępowanie w przypadku wystąpienia zagrożenia technicznego/ awarii.

Czynność	Zadania do wykonania	Odpowiedzialni
I. Powiadamianie o zagrożeniu technicznym/ awarii	1. Zgłoszenie zagrożenia technicznego/awarii do bezpośredniego przełożonego. Uwaga: Zgłoszenie zagrożenia technicznego/awarii przez podmiot zewnętrzny/osobę postronną, należy niezwłocznie zweryfikować wszelkimi dostępnymi sposobami.	1.Pracownicy PGNiG S.A.
	2. Przekazanie zgłoszenia do właściwej komórki organizacyjnej zgodnie z wewnętrznymi regulacjami funkcjonującymi w Centrali Spółki/Oddziałach.	2.Kierownik komórki organizacyjnej/ Osoba upoważniona
	3. Powiadomienie wymaganych prawem organów zewnętrznych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.	3.Dyspozytor/ KRZG
	4. Zarejestrowanie zgłoszonego zagrożenia technicznego/awarii w module Zdarzeń Niebezpiecznych w Portalu QHSE.	4.Kierownik komórki organizacyjnej/ Osoba upoważniona
	5. Przekazanie informacji o zaistniałym zagrożeniu technicznym/ awarii do wł. Dyrektora Departamentu Centrali Spółki/ Dyrektora Oddziału/ KRZG w przypadku możliwości ograniczenia lub zatrzymania produkcji.	5.Kierownik komórki organizacyjnej zgodnie z zakresem obowiązków/ Służba dyspozytorska

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 9 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

II. Reagowanie na zagrożenia techniczne/ awarie	1. Wyłączenie z ruchu maszyn, urządzeń i instalacji technologicznych lub podjęcie innych działań zmierzających do likwidacji lub ograniczenia zagrożenia technicznego/awarii zgodnie z obowiązującymi instrukcjami, planami.	1-2.Pracownik/ Pracownik na polecenie przełożonego
	2. Zabezpieczenie miejsca powstania zagrożenia technicznego/ awarii. Uwaga: Jeżeli w wyniku zaistnienia zagrożenia technicznego/awarii dojdzie do wypadku przy pracy to sposób zgłaszania i postępowania, wyłącznie w zakresie postępowania powypadkowego, opisuje procedura PS.C.09 <i>Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe</i> .	
III. Usuwanie skutków zagrożenia technicznego/ awarii	Podjęcie odpowiednich działań mających na celu usunięcie skutków zagrożenia technicznego/awarii, zgodnie z wewnętrznymi regulacjami funkcjonującymi w Centrali Spółki/ Oddziałach.	Kierownik komórki organizacyjnej/ Kierownik komórki organizacyjnej wskazanej do usunięcia awarii
IV. Postępowanie poawaryjne	1. Wyrażenie zgody na ponowne uruchomienie maszyn, urządzeń i instalacji technologicznych zgodnie z zasadami obowiązującymi w Centrali Spółki/ Oddziałach.	1.KRZG/ Kierownik komórki organizacyjnej po uzgodnieniu z przełożonym/ Inna upoważniona osoba
	2. Przeprowadzenie analizy przyczyny zagrożenia technicznego/awarii oraz oceny skuteczności planu reagowania i przedstawienie ewentualnych wniosków zgodnie z zasadami obowiązującymi w Centrali Spółki/ Oddziałach oraz zgodnie z zapisami procedury PS.C.03 <i>Nadzorowanie niezgodności</i> . Uwaga: Należy zakończyć postępowanie w module Zdarzeń Niebezpiecznych w Portalu QHSE.	2. Dyrektor Departamentu/ Dyrektor Oddziału/ KRZG/ Kierownik komórki organizacyjnej

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 10 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

	<p>Uwaga: Jeżeli awaria, zagrożenie techniczne skutkowały emisjami do środowiska należy stwierdzić na jakie elementy miała wpływ, jeżeli jest to wymagane potwierdzić stosownymi badaniami lub pomiarami. W zależności od wyników badań i pomiarów należy podjąć odpowiednie działania. W przypadku stwierdzenia szkody w środowisku należy podjąć działania naprawcze.</p>	
--	--	--

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 11 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

5.5. Postępowanie w przypadku wystąpienia poważnej awarii.

Czynność	Zadania do wykonania	Odpowiedzialni
I. Powiadamianie o poważnej awarii	1. Zgłoszenie poważnej awarii do bezpośredniego przełożonego. Uwaga: Zgłoszenie poważnej awarii przez podmiot zewnętrzny/osobę postronną należy niezwłocznie zweryfikować wszelkimi dostępnymi sposobami.	1.Pracownicy PGNiG S.A.
	2. Przekazanie informacji o zaistniałej poważnej awarii do służb ratowniczych.	2.Kierownik komórki organizacyjnej lub osoba przez niego wskazana
	3. Przekazanie zgłoszenia do właściwej komórki organizacyjnej zgodnie z wewnętrznymi regulacjami w Centrali Spółki/ Oddziałach.	3.Kierownik komórki organizacyjnej/ Osoba upoważniona
	4. Powiadomienie wymaganych prawem organów zewnętrznych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.	4.Dyspozytor/ KRZG
	5. Zarejestrowanie zgłoszonej poważnej awarii w module Zdarzeń Niebezpiecznych w Portalu QHSE.	5.Kierownik komórki organizacyjnej/ Osoba upoważniona
	6. Przekazanie informacji o zaistniałej poważnej awarii do właściwego Dyrektora Departamentu w Centrali Spółki/ Dyrektora Oddziału/ KRZG w zależności od miejsca wystąpienia poważnej awarii zgodnie z wewnętrznymi regulacjami przyjętymi w Oddziałach.	6.Kierownik komórki organizacyjnej zgodnie z zakresem obowiązków/ Służba dyspozytorska

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 12 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

	7. Przekazanie informacji do Zarządu Spółki PGNiG S.A. oraz jednostki organizacyjnej umocowanej do kontaktów z zewnętrznymi stronami zainteresowanymi.	7. Dyrektor Oddziału/ Dyrektor Departamentu w Centrali Spółki zgodnie z pkt. 5.5.I.6
II. Reagowanie na poważne awarie	1. Wyłączenie z ruchu maszyn, urządzeń i instalacji technologicznych lub podjęcie innych działań zmierzających do likwidacji lub ograniczenia zagrożenia zgodnie z obowiązującymi instrukcjami.	1-2.Pracownik/ Pracownik na polecenie przełożonego
	2. Zabezpieczenie miejsca powstania awarii. Uwaga: Jeżeli w wyniku zaistnienia poważnej awarii dojdzie do wypadku przy pracy, to sposób zgłaszania i postępowania, wyłącznie w zakresie postępowania powypadkowego, opisuje procedura PSC.09 <i>Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe</i> .	
III. Usuwanie poważnej awarii	Podjęcie odpowiednich działań mających na celu usunięcie poważnej awarii, zgodnie z wewnętrznymi regulacjami funkcjonującymi w Centrali Spółki/ Oddziałach. Uwaga: W przypadku wezwania do usuwania poważnej awarii służb ratownictwa dowodzenie akcją ratowniczą przejmuje Kierujący Działaniem Ratowniczym (z wyłączeniem Ruchu Zakładu Górniczego).	W Ruchu Zakładu Górniczego- KRZG Poza Ruchem Zakładu Górniczego- Dyrektor Oddziału

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 13 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

IV. Postępowanie poawaryjne	1. Wyrażenie zgody na ponowne uruchomienie maszyn, urządzeń i instalacji technologicznych zgodnie z zasadami obowiązującymi w Oddziałach.	1-3.W Ruchu Zakładu Górniczego-KRZG/ Kierownik komórki organizacyjnej po uzgodnieniu z przełożonym/ Osoba upoważniona Poza Ruchem Zakładu Górniczego-Dyrektor Oddziału/ Eksploatacji
	2. Powołanie zespołu do ustalenia przyczyn i okoliczności powstania awarii (zespół poawaryjny). Dalsze postępowanie zgodnie z wewnętrznymi regulacjami przyjętymi w Oddziałach.	
	3. Przeprowadzenie oceny skuteczności planu reagowania oraz wdrożenie ewentualnych wniosków. Uwaga: Należy zakończyć postępowanie w module Zdarzeń Niebezpiecznych w Portalu QHSE. Uwaga: Jeżeli poważna awaria skutkowałą emisją do środowiska, należy stwierdzić na jakie elementy miała wpływ - jeżeli jest to wymagane potwierdzić stosownymi badaniami lub pomiarami. W zależności od wyników badań i pomiarów należy podjąć odpowiednie działania. W przypadku stwierdzenia szkody w środowisku należy podjąć działania naprawcze.	

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 14 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

5.6. Postępowanie w przypadku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Postępowanie zgodne z Programem Zapobiegania Awariom, Raportem o Bezpieczeństwie, Wewnętrznym/ Zewnętrznym Planem Operacyjno - Ratowniczym oraz wewnętrznymi regulacjami.

5.7. Sprawozdawczość z zaistniałych awarii/ poważnych awarii/ poważnych awarii przemysłowych.

Czynność	Zadania do wykonania	Odpowiedzialni
1. Sprawozdawczość z testowanych/ zaistniałych awarii/ poważnych awarii/ poważnych awarii przemysłowych oraz zagrożeń technicznych	Prowadzenie zapisów na temat planów reagowania na sytuacje awaryjne i ich testowania.	Pełnomocnik Zarządu/ Pełnomocnik Dyrektora Oddziału ds. Systemu Zarządzania QHSE

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 7
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 15 z 15
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Zapobieganie, gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne			PS.C.06

6. DOKUMENTY ZWIĄZANE

- 1) PS.C.01 *Identyfikacja wymagań oraz okresowa ocena dotycząca zgodności,*
- 2) PS.C.03 *Nadzorowanie niezgodności,*
- 3) PS.C.04 *Przegląd Systemu Zarządzania QHSE,*
- 4) PS.C.09 *Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe,*
- 5) *Procedura zarządzania ryzykiem i szansą w procesach PGNiG S.A.,*
- 6) Plan Ratownictwa Górniczego (dotyczy k.o. będących w ruchu zakładu górniczego OWZG i OWS),
- 7) Plan Alarmowania (OWZG i OWS, RSGO),
- 8) Dokumenty Bezpieczeństwa dla Zakładów Górniczych (dot. k.o. będących w ruchu zakładu górniczego OWZG i OWS),
- 9) Instrukcje Bezpieczeństwa Pożarowego,
- 10) Program opanowania i neutralizacji skażenia terenu (dot. k.o. będących w ruchu zakładu górniczego),
- 11) Plan Ruchu Zakładu Górniczego (dot. k.o. będących w ruchu zakładu górniczego OWZG i OWS),
- 12) Plan zwalczania skutków zanieczyszczenia środowiska (dot. k.o. poza ruchem zakładu górniczego),
- 13) Program Zapobiegania Awariom (dla ZDR zakładów dużego ryzyka oraz ZZW zakładów o zwiększonym ryzyku),
- 14) Raport o bezpieczeństwie (dla ZDR zakładów dużego ryzyka).,
- 15) Wewnętrzny Plan Operacyjno-Ratowniczy (dla ZDR zakładów dużego ryzyka).
- 16) Instrukcja użytkownika Portalu QHSE *Moduł Zdarzenia Niebezpieczne.*

7. WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

Brak.

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 1 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

GOTOWOŚĆ, REAGOWANIE NA WYPADKI I CHOROBY ZAWODOWE

<i>Opracował:</i>	<i>Weryfikacja systemowa:</i>	<i>Zatwierdził:</i>
Grupa QHSE	Pełnomocnik Zarządu ds. Systemu Zarządzania QHSE	Prezes Zarządu PGNiG S.A.
		Zarządzenie Prezesa Zarządu Nr 93/2021
		03.11.2021 /data/

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 2 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

Spis treści:

1.	CEL.....	3
2.	PRZEDMIOT I ZAKRES.....	3
3.	WPROWADZONE ZMIANY	3
4.	TERMINOLOGIA	3
5.	SPOSÓB POSTĘPOWANIA.....	5
6.	DOKUMENTY ZWIĄZANE	19
7.	WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW.....	19

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 3 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

1. CEL

Zapewnienie zgodnego z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi i zasadami BHP trybu postępowania w przypadku wystąpienia wypadków i zgłaszania podejrzenia choroby zawodowej.

2. PRZEDMIOT I ZAKRES

Przedmiotem procedury jest ustalenie sposobu postępowania w przypadku wystąpienia:

- wypadku przy pracy;
- wypadku traktowanego na równi z wypadkiem przy pracy;
- wypadku w drodze do pracy lub z pracy;
- zdarzeń wypadkowych podmiotów zewnętrznych na lokalizacjach PGNiG S.A.;
- podejrzenia choroby zawodowej.

Procedura obowiązuje w PGNiG S.A., a także ma zastosowanie do podmiotów zewnętrznych przebywających na lokalizacjach PGNiG S.A.

3. WPROWADZONE ZMIANY

Zmiana pkt. 5.2.V. w zakresie ustalania przyczyn i okoliczności wypadku - dodanie pkt. dot. wykorzystania metody 5 WHY.

Dołączenie do procedury załącznika PS.C.09/Z1 *Katalog przyczyn wypadku* oraz formularzy: PS.C.09/F8 *Analiza przyczyn i okoliczności wypadku przy pracy*, PS.C.09/F9 *Analiza przyczyn wypadku - METODA 5-WHY*, PS.C.09/F10 *Pomocnicza lista kontrolna*.

4. TERMINOLOGIA

- Choroba zawodowa** – choroba określona w wykazie chorób zawodowych, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić bezspornie lub z wysokim prawdopodobieństwem, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy, zwanych „narażeniem zawodowym” (*definicja zgodna z Kodeksem Pracy*).
- Lokalizacja** - miejsce prowadzenia działalności przez PGNiG S.A., a także miejsce w którym wykonywana jest usługa inwestycyjna, remontowa, serwisowa, górnicza lub wiertnicza na rzecz PGNiG S.A. (*definicja własna*).
- Podmiot zewnętrzny** – jest to osoba fizyczna, nie będąca pracownikiem PGNiG S.A., osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej (lub jej przedstawiciel), która współpracuje z Centralą Spółki lub Oddziałem na podstawie umowy cywilnoprawnej lub podejmuje jakąkolwiek inną formę współpracy (w tym praktykanci/stażyści). Pracownik organu kontroli administracji publicznej także spełnia kryteria podmiotu zewnętrznego (*definicja własna*).
- Wypadek ciężki przy pracy** – wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, takie jak: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności rozrodczej lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, całkowita lub częściowa niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe zeszpecenie lub zniekształcenie ciała (*definicja zgodna z Ustawą o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych*).

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 4 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

- **Wypadek przy pracy** – nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:
 - 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych;
 - 2) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
 - 3) w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy

(definicja zgodna z Ustawą o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych).
- **Wypadek śmiertelny przy pracy** – wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć w okresie nieprzekraczającym 6 miesięcy od dnia wypadku (definicja zgodna z Ustawą o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych).
- **Wypadek traktowany na równi z wypadkiem przy pracy** – na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnienia do świadczeń określonych w ustawie, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:
 - 1) w czasie podróży służbowej w okolicznościach innych niż określone w definicji wypadku przy pracy, chyba że wypadek spowodowany został postępowaniem pracownika, które nie pozostaje w związku z wykonywaniem powierzonych mu zadań;
 - 2) podczas szkolenia z zakresu powszechnej samoobrony;
 - 3) przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe

(definicja zgodna z Ustawą o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych).
- **Wypadek w drodze do pracy lub z pracy** – nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło w drodze do lub z miejsca wykonywania zatrudnienia lub innej działalności stanowiącej tytuł ubezpieczenia rentowego, jeżeli droga ta była najkrótsza i nie została przerwana (definicja zgodna z Ustawą o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych).
- **Zbiorowy wypadek przy pracy** – wypadek, któremu w wyniku tego samego zdarzenia uległy co najmniej dwie osoby (definicja zgodna z Ustawą o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych).
- **Zdarzenie potencjalnie wypadkowe** – zdarzenie wypadkowe, które nie spowodowało urazu, schorzenia zawodowego ani śmierci (definicja własna).

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 5 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

5. SPOSÓB POSTĘPOWANIA

5.1. Założenia ogólne.

- 5.1.1. Pełnomocnik Zarządu ds. Systemu Zarządzania QHSE pełni nadzór nad niniejszą procedurą.
- 5.1.2. Pełnomocnik Zarządu ds. Systemu Zarządzania QHSE w Centrali Spółki oraz Pełnomocnik Dyrektora Oddziału ds. Systemu Zarządzania QHSE pełnią nadzór nad realizacją postanowień procedury, zgodnie z przypisanym zakresem odpowiedzialności.
- 5.1.3. Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale realizuje postanowienia procedury, zgodnie z przypisanym zakresem odpowiedzialności.

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 6 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

5.2. Wypadek przy pracy oraz wypadek traktowany na równi z wypadkiem przy pracy.

Czynność	Zadania do wykonania	Odpowiedzialni
I. Udzielenie pierwszej pomocy	<p>Niezwłoczne udzielenie pierwszej pomocy poszkodowanemu i jeżeli jest to konieczne, wezwanie Pogotowia Ratunkowego lub lekarza.</p> <p>Uwaga: Przy udzielaniu pierwszej pomocy należy zadbać o bezpieczeństwo własne i prowadzić działania ratunkowe bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.</p>	Każdy pracownik/ Świadek wypadku/ Osoba wyznaczona do udzielania pierwszej pomocy na lokalizacji
II. Zabezpieczenie miejsca wypadku (jeżeli sytuacja tego wymaga)	<p>1. Zabezpieczenie miejsca wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie do miejsca wypadku osób niepowołanych.</p> <p>2. Zabezpieczenie miejsca wypadku w sposób wykluczający:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) uruchamianie bez koniecznej potrzeby maszyn i innych urządzeń technicznych, które w związku z wypadkiem zostały wstrzymane, b) dokonywanie zmiany położenia maszyn i innych urządzeń technicznych oraz przedmiotów, które spowodowały wypadek lub pozwalają odtworzyć jego okoliczności. <p>Uwaga: Dokonywanie zmian w miejscu wypadku jest dopuszczalne, jeżeli zachodzi konieczność ratowania życia i zdrowia osób lub mienia.</p>	<p>1. Świadek wypadku/ Kierownik komórki organizacyjnej, na terenie której wydarzył się wypadek</p> <p>2. Służby nadzoru odpowiedzialne za obszar, na którym zdarzył się wypadek (np. mistrz, kierownik, brygadzysta)</p>

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 7 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

III. Powiadomienie o wypadku służb wewnętrznych Centrali Spółki/Oddziału w Ruchu Zakładu Górniczego i poza Ruchem Zakładu Górniczego	<p>1. Niezwłoczne powiadomienie o wypadku bezpośredniego przełożonego i/lub służbę BHP w Centrali Spółki/ Oddziale.</p> <p>Uwaga: Jeżeli informację uzyskał bezpośredni przełożony powiadamia on służbę BHP i/lub Dyspozycję Ruchu (dot. Zakładów Górniczych).</p> <p>Uwaga: Ponadto pracownik zobowiązany jest powiadomić swojego przełożonego o każdym urazie doznany w związku z wykonywaną pracą, w tym urazie niepowodującym bezpośredniej niezdolności do pracy.</p>	<p>1. Poszkodowany pracownik/ Świadek wypadku/ Członek rodziny poszkodowanego pracownika</p>
	<p>2. Powiadomienie o zaistniałym zdarzeniu Dyrektora Departamentu wł. ds. BHP zgodnie z udzielonym pełnomocnictwem w Centrali Spółki/ Dyrektora Oddziału oraz pozostałych służb i przełożonych zgodnie z uregulowaniami wewnętrznymi.</p>	<p>2. Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale/ Dyspozytor Ruchu (dot. Zakładów Górniczych)</p>
	<p>3. Niezwłoczne przekazanie informacji po zaistnieniu zdarzenia noszącego znamiona wypadku ciężkiego, śmiertelnego lub zbiorowego do:</p> <p>a) służby BHP w Centrali Spółki, b) Członka Zarządu nadzorującego obszar BHP.</p>	<p>3.a) Służba BHP w Oddziale 3.b) Dyrektor Departamentu wł. ds. BHP</p>
	<p>4. Każdy zgłoszony wypadek należy zarejestrować w elektronicznym module Wypadki w Portalu QHSE – część A.</p>	<p>4. Służba BHP w Oddziałach wydobywczych/ w pozostałych jednostkach organizacyjnych Pracownik/ Bezpośredni przełożony/ Służba BHP</p>

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 8 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

IV. Zgłoszenie wypadku do organów państwowych	<ol style="list-style-type: none"> Niezwłoczne zawiadomienie o śmiertelnym, ciężkim lub zbiorowym wypadku przy pracy: <ol style="list-style-type: none"> właściwego okręgowego inspektora pracy, prokuratora, Okręgowy Urząd Górniczy (OUG) - dot. Ruchu Zakładu Górniczego. <p>Uwaga: Zgłoszenie do OUG wypadków innych niż ww., zaistniałych na terenie Ruchu Zakładu Górniczego odbywa się na zasadach określonych przez Oddziały.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.a,b. Dyrektor Departamentu, wł. ds. BHP zgodnie z udzielonym pełnomocnictwem w Centrali Spółki/ Dyrektor Oddziału. 1.c. Kierownik Ruchu Zakładu Górniczego
V. Ustalenie okoliczności i przyczyn wypadku oraz sporządzenie protokołu powypadkowego	<ol style="list-style-type: none"> Powołanie zespołu powypadkowego zgodnie z formularzem PS.C.09/F2. Uzyskanie wyjaśnień od poszkodowanego zgodnie z formularzem PS.C.09/F3 oraz od świadka/ów zgodnie z formularzem PS.C.09/F4 - w związku ze zdarzeniem wypadkowym przy pracy/zdarzeniem traktowanym na równi z wypadkiem przy pracy. Ustalanie przyczyn i okoliczności wypadku w sposób zgodny z wymaganiami prawnymi oraz przyjętymi w Spółce metodami, w tym określenie przyczyn 	<ol style="list-style-type: none"> Dyrektor Departamentu, zgodnie z udzielonym pełnomocnictwem w tym zakresie w Centrali Spółki/ Dyrektor Oddziału 2-7.Zespół powypadkowy

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 9 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

	<p>pośrednich i bezpośrednich oraz innych czynników, które mogły spowodować lub przyczynić się do zajścia wypadku.</p> <p>4. Analizę przyczyn i okoliczności wypadku przy pracy należy przeprowadzić z wykorzystaniem metody 5 WHY (PS.C.09/F9) oraz dodatkowej innej metody (jeśli Zespół uzna za zasadne), a wyniki przedstawić na formularzu PS.C.09/F8.</p> <p>Uwaga 1.: Do powyższych działań wykorzystać można: <i>Pomocniczą listę kontrolną (PS.C.09/F10), Katalog przyczyn wypadku (PS.C.09/Z1) lub inne ogólnie dostępne materiały.</i></p> <p>Uwaga 2.: Zespół Powypadkowy do przeprowadzenia analizy przyczyn i okoliczności wypadku przy pracy, może zaprosić do współpracy dodatkowych ekspertów z danej dziedziny.</p> <p>Uwaga 3.: Analiza przyczyn i okoliczności wypadku przy pracy, na formularzu PS.C.09/F8, może trwać dłużej niż czas sporządzenia protokołu powypadkowego.</p> <p>5. Sporządzenie protokołu powypadkowego, zgodnie z obowiązującym w przepisach prawa wzorem, w terminie 14 dni od dnia uzyskania zawiadomienia o wypadku.</p> <p>6. Zapoznanie poszkodowanego z treścią protokołu powypadkowego, przed jego zatwierdzeniem.</p> <p>7. Pouczenie poszkodowanego o prawie wnoszenia uwag i zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole powypadkowym.</p>	
--	---	--

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 10 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

	8. Zatwierdzenie protokołu powypadkowego w terminie 5 dni od dnia jego sporządzenia.	8. Dyrektor Departamentu,, zgodnie z udzielonym pełnomocnictwem w tym zakresie w Centrali Spółki/ Dyrektor Oddziału
	9. Niezwłoczne przekazanie zatwierdzonego protokołu poszkodowanemu pracownikowi, a w razie wypadku śmiertelnego - członkom jego rodziny.	9. Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale
	10. Zarejestrowanie wypadku przy pracy, zgodnie z obowiązującymi wymaganiami prawnymi (Rozporządzeniem).	10. Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale
	11. Po zakończeniu postępowania powypadkowego uzupełnienie Portalu QHSE moduł Wypadki Część B.	11. Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale
VI. Zakończenie procesu postępowania powypadkowego	1. Przekazanie statystycznej karty wypadku w formie elektronicznej na portal sprawozdawczy GUS w terminie do 15 dnia roboczego miesiąca następującego po miesiącu, w którym został zatwierdzony protokół powypadkowy lub w którym sporządzono kartę wypadku. Uwaga: W przypadku kiedy w terminie 14 dni roboczych nie została sporządzona II część statystycznej karty wypadku, należy ją sporządzić i przekazać nie później niż z upływem 6 miesięcy od dnia zatwierdzenia protokołu powypadkowego lub od dnia sporządzenia karty wypadku.	1. Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale
	2. Wdrożenie wniosków i zaleceń profilaktycznych zawartych w Protokole powypadkowym.	2. Dyrektor Departamentu w Centrali Spółki/ Dyrektor Oddziału

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 11 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

	3. Na wniosek pracownika lub członków jego rodziny przygotowanie i przekazanie dokumentacji powypadkowej do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z formularzem PS.C.09/F5.	3. Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale/ Komórka organizacyjna zgodnie z kompetencjami określonymi w regulaminie organizacyjnym
	4. Przesłanie drogą elektroniczną, do służby BHP w Centrali Spółki, comiesięcznej informacji dot. stanu wypadkowości zgodnie z formularzem PS.C.09/F1, w nieprzekraczalnym terminie do 10 dnia każdego miesiąca.	4. Służba BHP w Oddziale
VII. Analizowanie wypadków przy pracy	1. Dokonywanie okresowych analiz (nie rzadziej niż raz w roku) wypadków, zgodnie z przyjętą metodologią, w celu podjęcia dodatkowych działań korygujących zgodnie z procedurą PS.C.03 <i>Nadzorowanie niezgodności</i> . Uwaga: Przy wyznaczaniu działań korygujących po przeprowadzonej analizie wypadków należy zapewnić współudział pracowników.	1. Pełnomocnik Zarządu/ Dyrektora Oddziału ds. Systemu Zarządzania QHSE/ Grupa QHSE
	2. Sporządzanie okresowej analizy wypadków przy pracy dla GK PGNiG, zgodnie z wymaganiami prawnymi oraz procedurą PS.C.04 <i>Przegląd Systemu Zarządzania QHSE</i>	2. Służba BHP w Centrali Spółki

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 12 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

5.3. Wypadek w drodze do pracy lub z pracy.

I. Zgłoszenie wypadku	<p>1. Niezwłoczne powiadomienie o wypadku bezpośredniego przełożonego poszkodowanego pracownika i/lub służbę BHP w Centrali Spółki/ Oddziale.</p> <p>Uwaga: Jeżeli informację uzyskał bezpośredni przełożony powiadamia on służbę BHP w swojej jednostce organizacyjnej.</p>	1. Poszkodowany pracownik /Członek rodziny poszkodowanego pracownika/ Świadek wypadku
	2. Zarejestrowanie wypadku w drodze do pracy lub z pracy w elektronicznym module Wypadki w Portalu QHSE na podstawie informacji przekazanej do służby BHP Centrali Spółki/ Oddziału.	2. Służba BHP w Oddziałach wydobywczych/ Pracownik w pozostałych jednostkach organizacyjnych / Bezpośredni przełożony/ Służba BHP
II. Zgłoszenie wypadku do Centrali Spółki	Zgłoszenie zaistniałego zdarzenia noszącego znamiona wypadku w drodze do pracy lub z pracy, zgodnie z formularzem PS.C.09/F1, do 10 dnia każdego miesiąca.	Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 13 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

III. Ustalenie miejsca i okoliczności wypadku oraz sporządzenie karty wypadku	1. Zebranie oświadczeń od: poszkodowanego/ członka rodziny na formularzu PS.C.09/F6 lub świadków na formularzu PS.C.09/F7, co do miejsca i okoliczności zdarzenia. Zebranie informacji i dowodów od podmiotów badających okoliczności i przyczyny zdarzenia lub udzielających poszkodowanemu pierwszej pomocy.	1-5. Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale
	2. Sporządzenie karty wypadku w drodze do pracy lub z pracy, zgodnie z obowiązującym w przepisach prawa wzorem, w terminie 14 dni od dnia uzyskania zawiadomienia o wypadku.	
	3. Niezwłoczne przekazanie karty poszkodowanemu pracownikowi, a w razie wypadku śmiertelnego - członkom jego rodziny.	
	4. Przekazanie kopii karty wypadku do komórki organizacyjnej zgodnie z kompetencjami określonymi w Centrali Spółki/Oddziale.	
	5. Zarejestrowanie wypadku w drodze do pracy lub z pracy, zgodnie z uregulowaniami wewnętrznymi danej w jednostce organizacyjnej.	

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 14 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

5.4. Zdarzenia wypadkowe podmiotów zewnętrznych wchodzących na lokalizację PGNiG S.A.

I. Udzielenie pierwszej pomocy	<p>Niezwłoczne udzielenie pierwszej pomocy poszkodowanemu i, jeżeli jest to konieczne, wezwanie Pogotowia Ratunkowego lub lekarza.</p> <p>Uwaga: Przy udzielaniu pierwszej pomocy należy zadbać o bezpieczeństwo własne i prowadzić działania ratunkowe bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.</p>	Każdy pracownik/ Świadek wypadku/ Osoba wyznaczona do udzielania pierwszej pomocy
II. Zabezpieczenie miejsca wypadku (jeżeli sytuacja tego wymaga)	1. Zabezpieczenie miejsca wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie do miejsca wypadku osób niepowołanych.	1.Świadek wypadku/ Kierownik komórki organizacyjnej, na terenie której zdarzył się wypadek
	<p>2. Zabezpieczenie miejsca wypadku w sposób wykluczający:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) uruchamianie bez koniecznej potrzeby maszyn i innych urządzeń technicznych, które w związku z wypadkiem zostały wstrzymane, b) dokonywanie zmiany położenia maszyn i innych urządzeń technicznych oraz przedmiotów, które spowodowały wypadek lub pozwalają odtworzyć jego okoliczności. <p>Uwaga: Dokonywanie zmian w miejscu wypadku jest dopuszczalne, jeżeli zachodzi konieczność ratowania życia i zdrowia osób lub mienia.</p>	2.W zależności od kompetencji służby nadzoru Centrali Spółki/ Oddziału lub podmiotu zewnętrznego

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 15 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

III. Powiadomienie o wypadku służb wewnętrznych Centrali Spółki/ Oddziału w Ruchu Zakładu Górniczego i poza Ruchem Zakładu Górniczego	1. Niezwłoczne powiadomienie o wypadku kierownika komórki organizacyjnej, na terenie której zdarzył się wypadek lub służby BHP w Centrali Spółki/ Oddziale.	1. Poszkodowany / Świadek wypadku /Bezpośredni przełożony poszkodowanego
	2. Powiadomienie pozostałych służb i osób funkcyjnych, np. Dyspozytora, służby BHP, Dyrektora Departamentu właściwego ds. BHP w Centrali Spółki, Dyrektora Oddziału, koordynatora prac, inspektora nadzoru, zgodnie z uregulowaniami wewnętrznymi.	2. Kierownik komórki organizacyjnej, na terenie której zdarzył się wypadek/ Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale
IV. Zgłoszenie wypadku do organów państwowych (dot. Ruchu Zakładu Górniczego)	<p>Niezwłoczne zawiadomienie OUG o śmiertelnym, ciężkim lub zbiorowym wypadku przy pracy.</p> <p>Uwaga: Zgłoszenie do OUG wypadków innych niż ww., zaistniałych na terenie Ruchu Zakładu Górniczego, odbywa się na zasadach określonych przez Oddziały.</p>	Kierownik Ruchu Zakładu Górniczego
V. Prowadzenie postępowania powypadkowego	<p>Wyznaczenie przedstawiciela PGNiG S.A., obecnego przy ustalaniu okoliczności i przyczyn wypadku przez zespół powypadkowy podmiotu zewnętrznego.</p> <p>Uwaga: Ustalenie okoliczności i przyczyn wypadku, przez zespół powypadkowy pracodawcy, na którego terenie miał miejsce wypadek, może się odbyć na wniosek pracodawcy poszkodowanego pracownika i za zgodą pracodawcy, na terenie którego miał miejsce wypadek. Wówczas sporządzoną dokumentację powypadkową należy przekazać pracodawcy poszkodowanego pracownika.</p>	Dyrektor Departamentu, zgodnie z udzielonym pełnomocnictwem w tym zakresie w Centrali Spółki/ Dyrektor Oddziału

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 16 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

VI. Zakończenie procesu postępowania powypadkowego	Pozyskanie od podmiotu zewnętrznego informacji pisemnej o okolicznościach, przyczynach wypadku i podjętych w związku z tym działaniach wraz z określeniem ich statusu.	Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale
VII. Zgłoszenie wypadku do Centrali Spółki	Niezwłocznie po zaistnieniu zdarzenia noszącego znamiona wypadku ciężkiego, śmiertelnego lub zbiorowego, przekazanie informacji telefonicznej, e-mailowej do służby BHP w Centrali Spółki.	Służba BHP w Oddziale
VIII. Analiza zdarzeń wypadkowych podmiotów zewnętrznych wchodzących na lokalizację PGNiG S.A.	Sporządzanie okresowej analizy Zdarzeń wypadkowych podmiotów zewnętrznych wchodzących na lokalizację PGNiG S.A., zgodnie z wymaganiami procedur centralnych: <ul style="list-style-type: none"> • PS.C.04 <i>Przegląd Systemu Zarządzania QHSE</i>, • PS.C.08 <i>Wymagania oraz zasady współpracy z Wykonawcami</i>. 	Służba BHP w Centrali Spółki

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 17 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

5.5. Podejrzenie wystąpienia choroby zawodowej.

I. Zgłoszenie podejrzenia choroby zawodowej do organów zewnętrznych	<p>Zgłoszenie podejrzenia choroby zawodowej zgodnie z uregulowaniami prawnymi:</p> <p>a) właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu;</p> <p>b) właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.</p> <p>Uwaga: Pracownik aktualnie zatrudniony zgłasza podejrzenie za pośrednictwem lekarza sprawującego nad nim profilaktyczną opiekę zdrowotną.</p>	Pracodawca zatrudniający pracownika/ Lekarz lub lekarz dentysta, który podczas wykonywania zawodu podejrzewa wystąpienie choroby zawodowej/ Pracownik aktualnie zatrudniony/ Były pracownik, który podejrzewa, że występujące u niego objawy mogą wskazywać na chorobę zawodową
II. Przeniesienie pracownika do innej pracy	<p>Przeniesienie pracownika do innej pracy (dot. pracowników aktualnie zatrudnionych), nie narażającej go na działanie czynnika, który wywołał objawy wskazujące na powstawanie choroby zawodowej.</p> <p>Uwaga: Przeniesienie pracownika do innej pracy następuje na podstawie orzeczenia lekarskiego, w terminie i na czas określony w tym orzeczeniu.</p>	Dyrektor Departamentu wł. ds. personalnych w Centrali Spółki/ Dyrektor Oddziału
III. Przeprowadzenie procesu rozpoznania choroby zawodowej	Zbieranie materiału dowodowego (m.in. dokumentacja medyczna, dane dot. przebiegu zatrudnienia, ocena narażenia zawodowego) i wydanie decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej albo o braku podstaw do jej stwierdzenia - zgodnie z uregulowaniami prawnymi.	Instytucje zewnętrzne - zgodnie z uregulowaniami prawnymi

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 18 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

IV. Zakończenie procesu postępowania w sprawie choroby zawodowej	1. Zarejestrowanie przypadku stwierdzenia choroby zawodowej lub podejrzenia o taką chorobę.	1. Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale
	2. Przekazanie decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej albo o braku podstaw do jej stwierdzenia do służby BHP w Centrali Spółki.	2. Służba BHP w Oddziale
	3. Podjęcie działań korygujących po otrzymaniu decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej zgodnie z procedurą PS.C.03. <i>Nadzorowanie niezgodności.</i>	3. Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale
V. Zapisy	1. Przechowywanie przez 10 lat dokumentacji dot. wypadków i chorób zawodowych.	1. Służba BHP w Centrali Spółki/ Oddziale
	2. Przechowywanie przez 3 lata zapisów dot. prowadzenia działań korygujących i zapobiegawczych, sprawozdawczości na przegląd zarządzania systemu QHSE.	2. Pełnomocnik Zarządu/ Pełnomocnik Dyrektora Oddziału ds. Systemu Zarządzania QHSE

5.6. Zdarzenia potencjalnie wypadkowe (ZPW).

Działania związane z postępowaniem ze zdarzeniami potencjalnie wypadkowymi uregulowane zostały w procedurze PS.C.07 *Poprawa Świadomości i Zachowań*.

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 9
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higienną Pracy – QHSE			Strona 19 z 19
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 04.11.2021
	Gotowość, reagowanie na wypadki i choroby zawodowe			PS.C.09

6. DOKUMENTY ZWIĄZANE

- 1) PS.C.01 *Identyfikacja wymagań oraz okresowa ocena dotycząca zgodności,*
- 2) PS.C.03 *Nadzorowanie niezgodności,*
- 3) PS.C.04 *Przegląd zarządzania Systemu QHSE,*
- 4) PS.C.06 *Zapobieganie gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne,*
- 5) PS.C.07 *Poprawa Świadomości i Zachowań,*
- 6) PS.C.08 *Wymagania oraz zasady współpracy z Wykonawcami.*

7. WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

- 1) Załącznik PS.C.09/Z1 *Katalog przyczyn wypadku,*
- 2) Formularz PS.C.09/F1 *Informacja-stan wypadkowości –wersja elektroniczna,*
- 3) Formularz PS.C.09/F2 *Powołanie zespołu wypadkowego,*
- 4) Formularz PS.C.09/F3 *Wyjaśnienia poszkodowanego, w związku ze zdarzeniem wypadkowym w pracy / zdarzeniem traktowanym na równi z wypadkiem przy pracy,*
- 5) Formularz PS.C.09/F4 *Informacje uzyskane od świadka, w związku ze zdarzeniem wypadkowym w pracy/ zdarzeniem traktowanym na równi z wypadkiem przy pracy,*
- 6) Formularz PS.C.09/F5 *Wniosek o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy – choroby zawodowej,*
- 7) Formularz PS.C.09/F6 *Oświadczenie poszkodowanego/ ej w związku ze zdarzeniem wypadkowym w drodze do pracy lub z pracy,*
- 8) Formularz PS.C.09/F7 *Informacje uzyskane od świadka w związku ze zdarzeniem wypadkowym w drodze do pracy lub z pracy,*
- 9) Formularz PS.C.09/F8 *Analiza przyczyn i okoliczności wypadku przy pracy,*
- 10) Formularz PS.C.09/F9 *Analiza przyczyn wypadku - METODA 5-WHY,*
- 11) Formularz PS.C.09/F10 *Pomocnicza lista kontrolna.*

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 3
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 1 z 11
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od:02.02.2021
	System LOTO (zabezpiecz-oznacz)			PS.C.12

SYSTEM LOTO (zabezpiecz-oznacz)

<i>Opracował:</i>	<i>Weryfikacja systemowa:</i>	<i>Zatwierdził</i>
Grupa QHSE	Pełnomocnik Zarządu ds. Systemu Zarządzania QHSE	Prezes Zarządu PGNiG S.A.
		Zarządzenie Prezesa Zarządu Nr 9/2021
		01.02.2021 /data/

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 3
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 2 z 11
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 02.02.2021
	System LOTO (zabezpiecz-oznacz)			PS.C.12

Spis treści:

1.	CEL	3
2.	PRZEDMIOT I ZAKRES	3
3.	WPROWADZONE ZMIANY	3
4.	TERMINOLOGIA.....	3
5.	SPOSÓB POSTĘPOWANIA	4
6.	DOKUMENTY ZWIĄZANE	11
7.	WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW	11

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 3
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 3 z 11
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 02.02.2021
	System LOTO (zabezpiecz-oznacz)			PS.C.12

1. CEL

Celem procedury jest określenie zasad zabezpieczania maszyn, urządzeń i instalacji przed niekontrolowanym przepływem energii podczas wykonywania prac eksploatacyjnych, remontowych konserwacyjnych oraz inwestycyjnych w PGNiG S.A. (z wyłączeniem czynności obsługowych związanych z prowadzeniem procesu technologicznego).

2. PRZEDMIOT I ZAKRES

Przedmiotem procedury jest metodyka postępowania oraz wskazanie rodzajów blokad stosowanych do odcięcia wyłączonej z eksploatacji maszyny, urządzenia lub instalacji od wszelkiego rodzaju energii.

Ponadto w procedurze określono sposób oznakowania stosowanych blokad oraz zasady dokumentowania czynności LOTO.

Procedura obowiązuje w PGNiG S.A., jak również podmioty wykonujące pracę dla/ lub w imieniu PGNiG S.A.

3. WPROWADZONE ZMIANY

Uzupełnienie zapisu w zakresie przypisania odpowiedzialności w pkt. 5.1.3.

4. TERMINOLOGIA

- **Energia** – energia (mechaniczna lub elektryczna), gaz (temperatura, ciśnienie), zmagazynowana wewnątrz urządzenia bądź instalacji tj. ciśnienie w systemach hydraulicznych lub pneumatycznych, energia potencjalna, energia kinetyczna, energia elektryczna, energia cieplna związana ze zmagazynowanym ciepłem lub zimnem, energia promieniowania jonizującego (*definicja własna*).
- **LOTO** – Lock Out/Tag Out (wyłącz - oznacz) Procedura zabezpieczenia i oznakowania maszyny, urządzenia lub instalacji przed przypadkowym uruchomieniem (*definicja własna*). Procedura LOTO jest wykonywana w dwóch następujących krokach:

LOCK OUT (zamknąć) \longrightarrow TAG OUT (oznaczyć)

- **LOCK OUT (ZAMKNAĆ)** - jest to planowo prowadzone działanie, które ma na celu odłączenie i zabezpieczenie stanu wyłączenia wszelkiej energii zasilającej maszyny, urządzenia i instalacje na czas wykonywania prac eksploatacyjnych, remontowych konserwacyjnych oraz inwestycyjnych. Sposób zabezpieczenia powinien gwarantować, że żaden układ, ani urządzenie, do którego dostarczana jest energia, nie zostaną uruchomione, do czasu usunięcia blokady (*definicja własna*).
System LOCK OUT stosowany jest w celu zabezpieczenia pracowników przed następującymi zagrożeniami:
 - **Zagrożenie chemiczne** – zagrożenie powodowane przez substancje doprowadzane do maszyny, urządzenia lub instalacji za pomocą rurociągów. Substancje ze względu na swoje właściwości (np. trujące, duszące, żrące) lub parametry fizyczne (np. temperatura, ciśnienie) stanowią potencjalne zagrożenie dla pracowników. W przypadku tego zagrożenia podstawowymi elementami systemu LOCK OUT są: kołnierze zaślepiające, blokady zaworów kulowych, zasuw i zaworów motylkowych, blokady linkowe, itp.

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 3
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 4 z 11
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 02.02.2021
	System LOTO (zabezpiecz-oznacz)			PS.C.12

- **Zagrożenie mechaniczne** – zagrożenie powodowane przez ruch maszyn, urządzeń (np. pompy, wentylatory, sprężarki, prasy, obrabiarki). W przypadku tego zagrożenia elementami systemu LOCK OUT są blokady pozwalające na zablokowanie każdego rodzaju energii doprowadzanej lub zmagazynowanej w maszynie lub urządzeniu, mogącej wprowadzić maszynę lub urządzenie w ruch (blokady wyłączników elektrycznych, blokady zaworów w systemach pneumatyki i hydrauliki).
- **Zagrożenie elektryczne** – zagrożenie spowodowane przez prąd elektryczny. W tym przypadku elementami systemu LOCK OUT są blokady wyłączników prądu, przełączników, itp.
- **Niebezpieczna energia** – energia, która pojawia się w układzie, systemie, instalacji w czasie, gdy jej pojawienie jest niespodziewane, nieoczekiwane, niekontrolowane i może prowadzić do uruchomienia lub uszkodzenia maszyn, urządzeń, instalacji wprowadzając zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego lub środowiska naturalnego (np. w czasie gdy urządzenia, maszyny, instalacje są częściowo zdekompletowane) (definicja własna).
- **TAG OUT (OZNACZYĆ)** – (z ang. tag – przywieszka) system umieszczania odpowiedniego oznaczenia na blokadzie, założonej na źródło energii. Oznaczenie takie informuje o celu zablokowania oraz o tym, że żaden element, ani urządzenie lub instalacja, do którego dostarczona jest energia nie mogą być przywrócone do eksploatacji przed zdjęciem blokad i oznaczeń (definicja własna).

5. SPOSÓB POSTĘPOWANIA

5.1. Założenia ogólne

- 5.1.1. Pełnomocnik Zarządu ds. Systemu Zarządzania QHSE pełni nadzór nad niniejszą procedurą.
- 5.1.2. Pełnomocnik Zarządu ds. Systemu Zarządzania QHSE w Centrali Spółki oraz Pełnomocnik Dyrektora Oddziału ds. Systemu Zarządzania QHSE pełnią nadzór nad realizacją postanowień procedury zgodnie z przypisanym zakresem odpowiedzialności.
- 5.1.3. Zarząd PGNiG S.A./Dyrektor Departamentu/ Dyrektor Oddziału zapewniają zasoby finansowe do realizacji postanowień niniejszej procedury.
- 5.1.4. Każdy pracownik PGNiG S.A. oraz Wykonawcy realizujący pracę wymagającą zabezpieczenia maszyn, urządzeń i instalacji przed ich przypadkowym uruchomieniem na okres wykonania prac odpowiada za stosowanie zasad określonych w niniejszej procedurze.
- 5.1.5. Kierownik komórki organizacyjnej lub osoba przez niego wyznaczona, bądź każda inna osoba wyznaczona do kierowania pracami, odpowiedzialna jest za nadzór nad pracownikami wykonującymi prace określone w pkt 5.1.4.
- 5.1.6. Wszelkie stosowane blokady stanowiące elementy systemu LOTO przechowywane są w pomieszczeniu dyspozytorskim obiektu w tzw. Lock out Station. W przypadku gdy na obiekcie nie ma pomieszczenia dyspozytorskiego, Lock out Station będą zlokalizowane w innym, ogólnodostępnym pomieszczeniu, określonym przez kierownika komórki organizacyjnej.
- 5.1.7. Elementami systemu LOTO są:
 - kłódki bezpieczeństwa LOCK OUT,
 - blokady zaworów,
 - blokady linkowe LOCK OUT,
 - blokady wyłączników elektrycznych,

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 3
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 5 z 11
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 02.02.2021
	System LOTO (zabezpiecz-oznacz)			PS.C.12

- przywieszki ostrzegawcze TAG OUT,
- inne blokady.

5.1.8. W przypadku, gdy na danym obiekcie nie znajduje się blokada pozwalająca na odcięcie niebezpiecznej energii lub gdy konstrukcja elementu, zidentyfikowanego jako odcinający uniemożliwia założenie jakiegokolwiek blokady, stosowana będzie tylko część niniejszej procedury, tj. czynność oznakowania danego elementu (krok TAG OUT).

5.1.9. Kierownik komórki organizacyjnej dla każdego obiektu okresowo (každorazowo po pracach modernizacyjnych lub remontowych, jednak nie rzadziej niż raz na trzy lata) przeprowadza identyfikację zagrożeń dla poszczególnych maszyn, urządzeń i instalacji pod kątem określenia punktów odcięcia niebezpiecznej energii i na tej podstawie aktualizuje listę blokad, które powinny znajdować się na obiekcie.

5.1.10. Na podstawie aktualizowanych list, poszczególne obiekty są sukcesywnie doposażone w brakujące blokady.

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 3
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 6 z 11
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 02.02.2021
	System LOTO (zabezpiecz-oznacz)			PS.C.12

5.2. Zasady stosowania zabezpieczeń i dokumentowania czynności LOTO

Czynność	Zadania do wykonania	Odpowiedzialni
I. Zabezpieczenie i oznakowanie elementów maszyn, urządzeń i instalacji Systemem LOTO	<p>1. Podjęcie decyzji o wyłączeniu z eksploatacji danej maszyny, urządzenia lub instalacji:</p> <p>a) dla prac na istniejącym, znajdującym się w eksploatacji PGNiG S.A. obiekcie,</p> <p>b) dla prac na obiektach nowobudowanych.</p> <p>Uwaga: W przypadku, gdy prowadzone prace są pracami wykonywanymi w warunkach szczególnego zagrożenia, należy je realizować zgodnie z obowiązującymi w Oddziałach procedurami / instrukcjami w tym zakresie.</p>	<p>1.</p> <p>a) Kierownik komórki organizacyjnej lub upoważniona przez niego osoba,</p> <p>b) osoba kierująca całością prac na obiekcie lub inna osoba, wyznaczona pisemnie i upoważniona przez przedsiębiorcę prowadzącego prace.</p>
	<p>2. Stosowanie Systemu LOTO w następującej kolejności działań:</p> <p>a) identyfikacja rodzaju zagrożeń, jakie mogą wystąpić podczas realizacji prac oraz ustalenie, w szczególności w oparciu o dokumentację projektową i techniczną, miejsca skutecznego odcięcia energii (tj. elementy maszyny, urządzenia lub instalacji, które posłużą do odcięcia wszystkich rodzajów doprowadzanej lub zmagazynowanej energii),</p> <p>Uwaga: Należy upewnić się, że wyłączenie nie spowoduje zagrożenia dla innych osób, urządzeń technologicznych lub środowiska. Ponadto należy zidentyfikować wszystkie sygnały ostrzegawcze i sygnalizacje, które w wyniku odcięcia energii przestaną funkcjonować lub się pojawią.</p> <p>b) trwałe odcięcie dopływu energii od źródeł zasilania,</p> <p>c) sprawdzenie czy zastosowane odcięcie jest skuteczne,</p>	<p>2.</p> <p>a) Osoba nadzorująca prace</p>
		<p>b) Osoby wykonujące prace zgodnie z ustaleniami osoby nadzorującej</p> <p>c) Osoba nadzorująca prace</p>

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 3
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higienną Pracy – QHSE			Strona 7 z 11
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 02.02.2021
	System LOTO (zabezpiecz-oznacz)			PS.C.12

	<p>d) założenie wymaganej blokady na element odcinający, oznakowanie przywieszką imienną (zgodnie z załącznikiem PS.C.13/Z1) miejsca założenia blokady i sprawdzenie skuteczności założonych blokad.</p> <p>Uwaga: Załącznik PSC.13/Z1 do niniejszej procedury wskazuje przykładowe wzory przywieszek LOTO. Dopuszcza się stosowanie przywieszek w innej postaci, pod warunkiem uwzględnienia w nich wszystkich kluczowych danych wskazanych we wzorach w Załączniku PSC.13/Z1</p> <p>Uwaga: W przypadku kontynuowania prac w ciągu kilku zmian, przed rozpoczęciem kolejnej zmiany, osoba kontynuująca pracę zakłada swoją kłódkę / blokadę oraz imienną przywieszkę ostrzegawczą, a osoba która wykonywała pracę zdejmuje wtedy swoją kłódkę / blokadę oraz imienną przywieszkę ostrzegawczą. Należy bezwzględnie przestrzegać zasady, że zdjęcia kłódek, blokad oraz przywieszek dokonywała osoba, która je zakładała. Jeżeli zastosowane blokady są zabezpieczone kłódką lub zamkiem zamykanym na klucz to niedopuszczalne jest przekazywanie tych kluczy między pracownikami.</p> <p>Uwaga: Dopuszcza się przy pracach ciągłych, w przypadku jeżeli zdjęcie blokady mogłoby zakłócić proces lub wpłynąć na bezpieczeństwo, przekazanie kłódki/blokady osobie nadzorującej, odpowiedzialnej za zabezpieczenia.</p> <p>Przy pracach w ruchu ciągłym, przy których dochodzi do zmiany osób funkcyjnych dopuszcza się zdjęcia kłódek/blokad przez osoby, które zostały upoważnione w poleceniu pisemnym. Zasady dotyczące dopuszczenia do prac powinny zostać określone w szczegółowych instrukcjach zatwierdzonych przez Dyrektora Oddziału.</p>	d, e, f, g, h) Osoba kierująca pracami
--	---	--

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 3
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 8 z 11
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 02.02.2021
	System LOTO (zabezpiecz-oznacz)			PS.C.12

	<p>e) obowiązkowe udokumentowanie założenia blokady odpowiednim wpisem do <i>Książki Systemu LOTO, Książki Pracy Kopalni lub Pozwolenia na Pracę</i>.</p> <p>Uwaga: Zasada obowiązuje również w przypadku stosowania wyłącznie kroku TAG OUT (zgodnie z pkt. 4.1.8). Opisując miejsce założenia blokady, należy posługiwać się precyzyjnym opisem uwzględniającym oznaczenia technologiczne, obiektowe urządzeń i elementów,</p> <p>f) upewnienie się, że urządzenie, przy którym prowadzone były prace jest zmontowane, kompletne, wyposażone we wszystkie elementy pomiarowe i zabezpieczające oraz że włączenie urządzenia nie spowoduje zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi, środowiska oraz infrastruktury technicznej,</p> <p>g) zdjęcie blokady, zabezpieczenia, oznaczenia.</p> <p>Uwaga: Zdjęcie zabezpieczeń Systemu LOTO może nastąpić tylko po spełnieniu następujących warunków:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wszystkie prace zostały zakończone, • z miejsc niebezpiecznych, zostali wycofani wszyscy pracownicy, • miejsce wykonywania prac zostało sprawdzone przez osobę kierującą pracami / koordynatora lub dopuszczającego. <p>h) dokonanie odpowiedniego wpisu o zdjęciu blokady jak w pkt. 2. e).</p> <p>Uwaga: Jeśli zastosowana blokada LOTO wyłącza jakąkolwiek sygnalizację lub sygnał ostrzegawczy lub powoduje generowanie sygnałów alarmowych lub ostrzegawczych to fakt ten powinien być wyraźnie odnotowany w Książce LOTO lub dokumentacji prac szczególnie niebezpiecznych. Jednocześnie, osoba nadzorująca prace, na podstawie identyfikacji przeprowadzonej zgodnie</p>	
--	---	--

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 3
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 9 z 11
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 02.02.2021
	System LOTO (zabezpiecz-oznacz)			PS.C.12

	<p>z pkt. 2.a) sporządza w formie pisemnej informację o wyłączonych w trakcie prac lub aktywnych w czasie prowadzenia prac alarmach, sygnałach i sygnalizacjach. Ww. informację przedstawia się kierownikowi zmiany oraz operatorom prowadzącym eksploatację za <u>potwierdzeniem pisemnym (data, godzina, potwierdzenie przyjęcia do wiadomości, podpis)</u>. Przy przekazywaniu zmiany, każda kolejna zmiana potwierdza przyjęcie do wiadomości informacji w wyżej opisany sposób aż do zakończenia prac.</p> <p><u>Nie wymaga się potwierdzania informacji, która została ogólnie przekazana wszystkim zainteresowanym pracownikom poprzez udostępnienie do wglądu książek eksploatacji tych systemów na terenie obiektów, na których prowadzone są prace.</u></p>	
II. Sytuacje awaryjne dla LOTO	<p>Zapewnienie duplikatów (lub jednego klucza uniwersalnego) dla wszystkich używanych kluczy indywidualnych oraz umieszczenie ich w wyznaczonym, zabezpieczonym miejscu na obiekcie.</p> <p>Uwaga: Decyzję o ewentualnym użyciu klucza zapasowego podejmuje kierownik komórki organizacyjnej. lub osoba go zastępująca.</p> <p>Uwaga: W przypadku, gdy zagrożone jest życie ludzkie bądź wystąpi nieoczekiwane zagrożenie uszkodzenia maszyn, urządzeń i instalacji dopuszczalne jest zdjęcie klódek, blokad oraz przywieszek przez kompetentne służby nadzoru bezpośrednio zaangażowane w ruch instalacji, maszyn, urządzeń.</p>	Kierownik komórki organizacyjnej
III. Prowadzenie zapisów	<p>Na każdym obiekcie prowadzone są zapisy, składające się z:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Listy blokad na obiekcie, b) Listy osób uprawnionych do zakładania / zdejmowania blokad LOTO. c) Rejestru założonych/zdjętych blokad LOTO. 	<p>a, b) Osoba kierująca pracami,</p> <p>c) Kierownik komórki organizacyjnej</p>

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 3
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higieną Pracy – QHSE			Strona 10 z 11
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 02.02.2021
	System LOTO (zabezpiecz-oznacz)			PS.C.12

	<p>Uwaga: Jeżeli prace prowadzone są na polecenie pisemne, w którym potwierdzono założenie/zdjęcie blokad nie wymaga się prowadzenia oddzielnych zapisów.</p>	
IV. Przekazywanie informacji	1. Sprawdzenie zapisów dot. miejsc zastosowania / ściągnięcia blokad i oznaczeń LOTO w celu zapewnienia bezpieczeństwa osób wykonujących prace.	1. Osoba kierująca zmianą każdorazowo przy przyjmowaniu zmiany lub dopuszczający
	2. Przekazanie informacji o prowadzonych pracach z uwzględnieniem informacji o miejscach założenia blokad oraz przekazaniu dokumentu dotyczącego nieaktywnych i aktywowanych sygnałów, sygnalizacji i alarmów w związku z prowadzonymi pracami.	2. Osoba przekazująca zmianę lub dopuszczający

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.			Wydanie: 3
	System Zarządzania Jakością, Ochroną Środowiska, Bezpieczeństwem i Higienną Pracy – QHSE			Strona 11 z 11
	ISO 9001	ISO 14001	ISO 45001	Obowiązuje od: 02.02.2021
	System LOTO (zabezpiecz-oznacz)			PS.C.12

6. DOKUMENTY ZWIĄZANE

- 1) Regulacje wewnętrzne PGNiG S.A. w sprawie prac realizowanych na zezwolenie/ polecenie pisemne.
- 2) Procedury/ instrukcje operacyjne obowiązujące w danych Oddziałach.

7. WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

- 1) Załącznik PS.C.13/Z1 *Wzory przywieszek LOTO.*

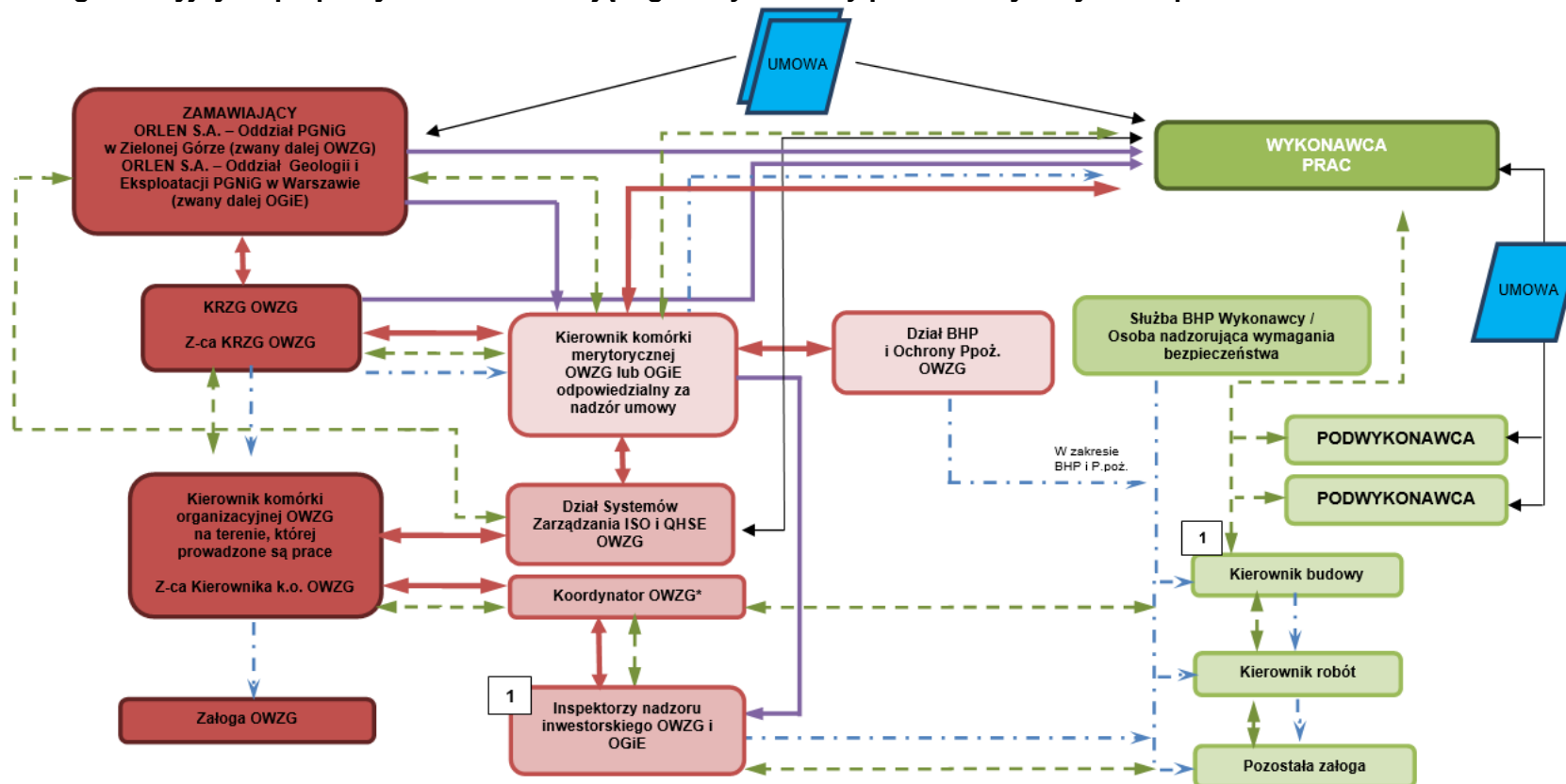
	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.		Wydanie: 3
			Strona 1 z 1
	Wzory przywieszek LOTO		PS.C.12/Z1

Uwaga: Dodatkowo każda etykieta może zawierać pola dotyczące:

- nr zaworu/urządzenia/układu;
- daty założenia blokady.

Schemat organizacyjny współpracy służb Zamawiającego i Wykonawcy podczas wykonywania prac na terenie Zakładu Górniczego

Legenda:

1 W przypadku prac remontowych, naprawczych, serwisowych, obsługowych dopuszczają się wyłączenie funkcji Kierownika budowy oraz inspektorów nadzoru inwestorskiego przedsiębiorcy.

* wyznaczony w przypadku, gdy koordynatorem nie jest Kierownik obiektu.

- wymagania kontraktowe
- ⇌ uzgodnienia
- wydawanie poleceń
- ⇌ współpraca
- decyzyjność i wydawanie poleceń

Zał. nr do umowy/zlecenia

USTALENIE

Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego w przedmiocie prac i robót wykonywanych w ruchu zakładu górniczego

Część pierwsza: Postanowienia ogólne

1. **Wykonawca, który realizuje prace w ruchu zakładu górniczego**, wydobywającego kopaliny otworami wiertniczymi w ORLEN S.A. – Oddziale PGNiG w Zielonej Górze podlega regulacjom prawa geologicznego i górnictwa: aktualnie ustawy z 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnictwa (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1064), wraz z przepisami wykonawczymi do ustawy, w szczególności rozporządzeniem Ministra Gospodarki z 25 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi /Dz.U. z 2014 r., poz. 812/.

W związku z powyższym:

- 1/ do obowiązków Wykonawcy należy znajomość i ścisłe przestrzeganie ww. prawa, przestrzeganie decyzji wydanych przez organy administracji państwowej, w tym górnictwa oraz znajomość i przestrzeganie uregulowań wewnętrznych ORLEN S.A. – Oddziału PGNiG w Zielonej Górze wydanych w wykonaniu obowiązków nałożonych tym prawem na ORLEN S.A. jako przedsiębiorcę górnictwa, przekazanych Wykonawcy,
- 2/ Wykonawca podlega bezpośrednio Kierownikowi Ruchu Zakładu Górniczego ORLEN S.A. - Oddziału PGNiG w Zielonej Górze / dalej Kierownik Ruchu Zakładu Górniczego / w zakresie określonym ww. prawem, w szczególności z uwagi na ustawowe obowiązki i prawa Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego do organizowania i prowadzenia ruchu tego zakładu oraz koordynowania prac wszystkich osób je wykonujących na terenie tego zakładu górniczego oraz sprawowanie nad nimi nadzoru, jak również obowiązek inicjowania, nadzorowania bądź prowadzenia akcji ratowniczej:
 - Wykonawca ma obowiązek przestrzegać i wykonywać wszelkie zarządzenia, ustalenia i inne dyspozycje, w tym ustne, Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego,
 - Wykonawca może przystąpić do realizacji prac wyłącznie po uzyskaniu zgody Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego; w szczególności zgodą Kierownika Ruchu na przystąpienie do realizacji prac jest dopuszczenie Wykonawcy do ich rozpoczęcia poprzez inspekcję, działającą na podstawie Ogólnych Zasad Bezpieczeństwa QHSE w ORLEN S.A., dalej w Ustaleniu zwanymi QHSE.
 - każdy Wykonawca realizujący prace na terenie zakładu górniczego ma obowiązek współpracy z pozostałymi Wykonawcami w zakresie i w sposób określony przez Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego,
 - Wykonawca uczestniczy w akcji ratowniczej w zakresie określonym przez Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego.
2. Kierownik Ruchu Zakładu Górniczego może wykonywać swoje obowiązki i uprawnienia poprzez wyznaczonych pracowników; wyznaczenie nie wyłącza ani nie ogranicza możliwości bezpośredniego dokonywania czynności przez Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego, a w takim przypadku wiążąca jest jego decyzja.
3. Potwierdzeniem spełnienia wymogów określonych Ustaleniem jest w przypadku stosowania QHSE- oświadczenie Wykonawcy/Podwykonawcy zamieszczone w formularzu F/1, którego wzór stanowi integralną część tych zasad (dalej zwany formularzem F/1).

Część druga: wykonywanie prac w ruchu zakładu górniczego

1. Wykonawca **może realizować prace** w zakładzie górnictwa po spełnieniu następujących wymagań:
 - 1/ posiadaniu niezbędnych środków materialnych i technicznych, w tym substancji, materiałów, maszyn i urządzeń umożliwiających bezpieczne wykonywanie prac w zakładzie górnictwa,
 - 2/ posługiwaniu się wyłącznie maszynami, urządzeniami technicznymi i technologicznymi oraz materiałami i substancjami, określonymi w wykazach lub oświadczeniach przedłożonych Kierownikowi Ruchu Zakładu Górniczego odpowiednio przed rozpoczęciem pracy i przez niego zaakceptowanych – postanowienie to obowiązuje wyłącznie w przypadku stosowania QHSE zgodnie z formularzem F/1.
W przypadku substancji chemicznych Wykonawca zobowiązany jest przekazać stosowne Karty Charakterystyki najpóźniej w dniu dostarczenia tych substancji na teren prac, przed rozpoczęciem realizacji prac.
 - 3/ zapewnieniu odpowiednich służb ruchu swojego przedsiębiorstwa, w tym osób kierownictwa i dozoru ruchu oraz osób o kwalifikacjach niezbędnych do kierowania i wykonywania prac, w szczególności prace w ruchu zakładu

górnictwa mogą być wykonywane wyłącznie przez pracowników posiadających właściwe, wymagane prawem geologicznym i górnictwem przeszkolenie w zakresie specyfiki ruchu zakładu górnictwa i występujących w nim zagrożeń oraz posiadających wymagane tym prawem kwalifikacje i uprawnienia. Spełnienie wymagania należy potwierdzić w formularzu F/1 wyłącznie w przypadku stosowania QHSE.

- 4/ powierzeniu bezpośredniego wykonywania prac:
 - wyłącznie pracownikom przeszkolonym w zakresie znajomości przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym bezpieczeństwa powierzonych im czynności, oraz pracy w ruchu zakładu górnictwa, w szczególności zagrożeń, występujących w tym ruchu; odbycie przeszkolenia zostanie udokumentowane w sposób przyjęty w ORLEN S.A. - Oddziale PGNiG w Zielonej Górze,
 - specjalistycznych oraz związanych z obsługą maszyn i urządzeń - wyłącznie pracownikom, którzy posiadają odpowiednie kwalifikacje i uprawnienia do prowadzenia takich specjalistycznych prac lub do obsługi takich maszyn i urządzeń. Spełnienie wymagania należy potwierdzić w formularzu F/1 wyłącznie w przypadku stosowania QHSE.
- 5/ dokonaniu oceny i udokumentowania ryzyka zawodowego na stanowisku pracy oraz poinformowania pracowników o tym ryzyku.
- 6/ stosowaniu niezbędnych środków profilaktycznych zmniejszających ryzyko zawodowe.
- 7/ posiadaniu własnej służby BHP w zakresie wymaganych prawem obowiązującym powszechnie.
2. Umowa o wykonanie prac może określać wymogi, wskazane w pkt 1 w sposób odmienny od zawartych w Ustaleniu, jeżeli jest to uzasadnione rodzajem prac, ich przedmiotem lub organizacją, w szczególności obowiązkiem wykonania prawa obowiązującego powszechnie.
3. Z zastrzeżeniem prawa obowiązującego powszechnie ORLEN S.A. nie ponosi odpowiedzialności za bezpieczeństwo pracowników i mienia Wykonawcy, jak również za prawidłowe wykonywanie przez Wykonawcę obowiązków w tym zakresie.
4. Wykonawca, odnośnie pracowników własnych, samodzielnie dokonuje ustaleń powypadkowych i sporządza dokumentację wypadkową z zastrzeżeniem, że:
 - o każdym wypadku na terenie zakładu górnictwa Wykonawca natychmiast poinformuje Kierownika Ruchu Zakładu Górnictwa,
 - Wykonawca dokona zabezpieczenia miejsca wypadku w celu umożliwienia ustalenia przyczyny wypadku i przebiegu zdarzenia,
 - w każdym przypadku w czynnościach ustaleń powypadkowych uczestniczyć będzie przedstawiciel Kierownika Ruchu Zakładu Górnictwa. Wyznaczenie może nastąpić ustnie i zostać potwierdzone pisemnie najpóźniej w dniu następnym,
 - ORLEN S.A. – Oddział PGNiG w Zielonej Górze udziela pierwszej pomocy ofiarom wypadku na zasadach takich, jak pracownikom własnym zatrudnionym w zakładzie górnictwa,
 - Wykonawca niezwłocznie przekaze Kierownikowi Ruchu Zakładu Górnictwa – w zakresie przez niego określonym - wszelkie informacje dotyczące wypadków oraz będzie uczestniczył w postępowaniach wyjaśniających dotyczących wypadków prowadzonych przez ORLEN S.A. – Oddział PGNiG w Zielonej Górze lub organy nadzoru górnictwa; zawiadomienia właściwego Urzędu Górnictwa o wypadku dokonuje Kierownik Ruchu Zakładu Górnictwa.
5. W przypadku wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa pracowników własnych lub ORLEN S.A. Wykonawca natychmiast wstrzyma prace i wycofa tych pracowników w bezpieczne miejsce, a o zagrożeniu powiadomi osobę dozoru ruchu i będzie uczestniczył w akcji ratunkowej.
6. Z zastrzeżeniem prawa obowiązującego powszechnie Wykonawca w całości ponosi ryzyko związane z bezpieczeństwem mienia: własnego, ORLEN S.A. i osób trzecich oraz środowiska.
7. Szczegółowe zasady komunikacji ORLEN S.A. – Oddział PGNiG w Zielonej Górze z Wykonawcą zostały przedstawione w schemacie organizacyjnym, stanowiącym załącznik do umowy o realizację prac.
8. Postanowienia Ustalenia stosuje się do wszystkich osób wykonujących prace lub czynności w ruchu zakładu górnictwa ORLEN S.A. Oddział PGNiG w Zielonej Górze, w tym w szczególności Wykonawców, Podwykonawców i Podwykonawców dalszych wykonujących prace budowlane oraz wszelkie prace serwisowe i dotyczące utrzymania ruchu: Ustalenia nie stosuje się do robót geologicznych wykonywanych w ruchu zakładu górnictwa.
9. Powyższe zasady należy stosować odpowiednio również w przypadku Wykonawców wykonujących prace lub czynności na terenie zakładu górnictwa, gdy inwestorem nie jest ORLEN S.A.

Zamawiający:

Wykonawca:

.....

.....

podpis KRZG

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA	Wydanie: 7
		Strona 1 z 5
	KARTA OCENY RYZYKA MIEJSCOWEGO	PS.C.10/F2

Znak: DB.1323-ORM.16.21

Ocena ryzyka miejscowego dla PMG Wierchowice

UWAGA dot. przedstawicieli organów administracji publicznej

Przedstawiciele organów administracji publicznej kontrolujący obiekt stosują środki ochrony w zależności od charakteru i sposobu przeprowadzania kontroli:

- gdy dokonywany jest obchód obiektu stosuje się środki ochrony dla gości,
- gdy wykonywane są prace np. rewizje wewnętrzne zbiorników i urządzeń, użytkowanie maszyn, urządzeń, substancji chemicznych stosuje się środki ochrony dla wykonawców/dostawców.

Lp.	Zagrożenie	Opis	Wymagane środki ochrony, aby ryzyko było na poziomie akceptowanym	
			dla Gości	dla Wykonawców/ Dostawców
1.	Hałas 	Hałas wytwarzany przez urządzenia technologiczne i inne może powodować utratę słuchu. Miejsca o dużym natężeniu hałasu (np. agregat prądowłoczy, sprężarki powietrza, agregaty sprężarkowe gazu, instalacja technologiczna, itp.) są oznakowane znakiem „Nakaz używania ochronek słuchu”.	<ul style="list-style-type: none"> • Zakaz wstępu do miejsc o dużym natężeniu hałasu • Ochronek słuchu, • Stopery. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wstęp do miejsc o dużym natężeniu hałasu tylko w przypadku, gdy wymaga tego realizacja prac, • Ochronek słuchu, • Stopery.
2.	Substancje toksyczne 	Na obiekcie mogą znajdować się substancje toksyczne. Kontakt z nimi może powodować poparzenia, zatrucia oraz śmierć. Zbiorniki, pojemniki, beczki lub inne miejsca gdzie występować mogą substancje toksyczne są oznakowane.	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Unikanie kontaktu z substancjami chemicznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Okulary ochronne, • Odzież i obuwie robocze, • Rękawice chemoodporne, • Środki ochrony układu oddechowego.
3.	Substancje żrące 	Na obiekcie mogą znajdować się substancje żrące. Kontakt z nimi może powodować ostre poparzenia skóry oraz uszkodzenia oczu. Zbiorniki, pojemniki, beczki lub inne miejsca gdzie występować mogą substancje żrące są oznakowane.	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Unikanie kontaktu z substancjami chemicznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Okulary ochronne, • Odzież i obuwie robocze (kombinezon chemoodporny, fartuch), • Rękawice chemoodporne.
4.	Substancje szkodliwe lub drażniące 	Na obiekcie mogą znajdować się substancje szkodliwe lub drażniące. Kontakt z nimi może powodować podrażnienia oczu i skóry, podrażnienia układu oddechowego. Zbiorniki, pojemniki, beczki lub inne miejsca gdzie występować mogą substancje szkodliwe lub drażniące są oznakowane.	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Unikanie kontaktu z substancjami chemicznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Okulary ochronne, • Odzież i obuwie robocze, • Rękawice chemoodporne, • Środki ochrony układu oddechowego.

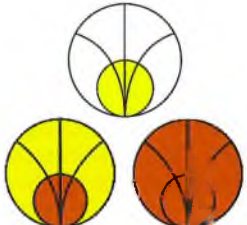
	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA	Wydanie: 7
		Strona 2 z 5
	KARTA OCENY RYZYKA MIEJSCOWEGO	PS.C.10/F2

5.	<p>Gaz ziemny/ zagrożenie wybuchem</p> 	<p>Gaz ziemny występuje w instalacji technologicznej PMG. Może powodować uduszenie przy dużym stężeniu w powietrzu oraz możliwość powstania atmosfery wybuchowej z powietrzem. Przestrzenie, gdzie może powstać strefa zagrożenia wybuchem (0, 1, 2) są oznakowane w terenie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zakaz wstępu w strefy zagrożenia • Hełm ochronny, • Poruszanie się tylko wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi w obecności upoważnionego pracownika obiektu. • Zakaz używania otwartego ognia, • Zakaz palenia poza miejscem do tego wyznaczonym. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hełm ochronny, • Odzież i obuwie robocze antyelektrostatyczne, • Detektory eksplozymetryczne, • Wykonywanie prac tylko w wyznaczonych miejscach, • W strefach zagrożenia wybuchem (przy stężeniu gazów wybuchowych powyżej 10% DGW) praca przy użyciu odpowiednich narzędzi (iskrobezpiecznych, w wykonaniu, przeciwwybuchowym), • Wykonywanie prac przez co najmniej dwóch pracowników, • Zakaz używania otwartego ognia, • Zakaz palenia poza miejscem do tego wyznaczonym.
6.	<p>Porażenie prądem elektrycznym/łukiem elektrycznym</p> 	<p>Na obiekcie znajdują się instalacje i urządzenia elektryczne pod napięciem. Porażenie prądem/łukiem elektrycznym może powodować ciężkie uszkodzenia ciała, poparzenia, śmierć. Miejsca, gdzie może wystąpić poparzenie łukiem elektrycznym oraz urządzenia elektryczne pod napięciem są zabezpieczone przed dostępem i oznakowane.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zakaz wejścia do pomieszczeń ruchu elektrycznego, • Nie dotykać urządzeń elektrycznych. • Stosować się do poleceń osób dozoru ruchu, 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakaz wejścia do pomieszczeń ruchu elektrycznego bez zgody i nadzoru uprawnionego pracownika obiektu, • Stosowanie sprzętu dielektrycznego, • Stosowanie odzieży, rękawic i obuwia w wykonaniu dielektrycznym. • Stosować się do poleceń osób dozoru ruchu,
7.	<p>Kontakt z elementami gorącymi</p> 	<p>Na obiekcie technologicznym mogą występować urządzenia o wysokich temperaturach nawet do 200°C. Kontakt z tymi urządzeniami może powodować poparzenia ciała. Gorące elementy urządzeń są oznakowane znakiem „ostrzeżenie przed gorącą powierzchnią”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmожona uwaga w miejscach gdzie występują gorące elementy urządzeń, • Nie dotykać gorących elementów urządzeń. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmожona uwaga w miejscach gdzie występują gorące elementy urządzeń, • Odzież i obuwie robocze • Rękawice termoodporne.
8.	<p>Kontakt z elementami zimnymi</p> 	<p>Na obiekcie technologicznym mogą występować urządzenia o niskich temperaturach nawet do -30°C. Kontakt z tymi urządzeniami może powodować odmrożenia. Zimne elementy urządzeń są oznakowane znakiem „ostrzeżenie przed niską temperaturą”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmожona uwaga w miejscach gdzie występują zimne elementy urządzeń, • Nie dotykać zimnych elementów urządzeń. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmожona uwaga w miejscach gdzie występują zimne elementy urządzeń, • Odzież i obuwie robocze, • Rękawice termoodporne/ kriogeniczne.

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA	Wydanie: 7
		Strona 3 z 5
	KARTA OCENY RYZYKA MIEJSCOWEGO	PS.C.10/F2

9.	<p>Najechnanie, zaczepienie, uderzenie, potrącenie itp.</p> 	<p>Po obiekcie poruszają się pojazdy: osobowe, dostawcze i ciężarowe oraz wózki widłowe, itp. Najechnanie, zaczepienie, uderzenie czy potrącenie przez pojazd może powodować urazy ciała (złamania, przecięcia, otarcia, itp.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stosowanie się do przepisów organizacji ruchu na terenie zakładu, • Wzmoczona uwaga przy poruszaniu się po drogach komunikacyjnych szczególnie na placach przeładunkowych, przejściach przez drogi, itp. • Hełm ochronny • Kamizelki odblaskowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Stosowanie się do przepisów organizacji ruchu na terenie zakładu, • Wzmoczona uwaga przy poruszaniu się po drogach komunikacyjnych szczególnie na placach przeładunkowych, przejściach przez drogi, itp. • Hełm ochronny • Kamizelki odblaskowe lub odzież o wysokiej widzialności
10.	<p>Upadki, potknięcia, poślizgnięcia itp.</p> 	<p>Poruszanie się po drogach komunikacyjnych stwarza zagrożenie upadku, potknięcia, poślizgnięcia itp. Może to skutkować urazami (złamania, zwichnięcia, stłuczenia).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmoczona uwaga przy poruszaniu się drogami komunikacyjnymi w szczególności na nierównym terenie, schodach, drabinach, itp. • Hełm ochronny, • Poruszanie się tylko wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmoczona uwaga przy poruszaniu się drogami komunikacyjnymi w szczególności na nierównym terenie, schodach, drabinach, itp. • Hełm ochronny, • Odzież i obuwie robocze, • Zabezpieczenie miejsc niebezpiecznych powstałych w skutek prowadzonych prac, np. wyгородzenie terenu, itp.
11.	<p>Ostre elementy, niskie, wąskie przejścia</p> 	<p>Na instalacji technologicznej mogą znajdować się ostre, wystające elementy urządzeń, które mogą powodować obrażenia ciała (otarcia skóry, skaleczenia, przecięcia, itp.). Na instalacji występuje również utrudniony dostęp do miejsc pracy. Niskie, wąskie przejścia mogą powodować otarcia, przecięcia i urazy ciała.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmoczona uwaga, • Hełm ochronny, • Poruszać się zgodnie ze wskazówkami osoby oprowadzającej, • Nie wchodzić w miejsca poza drogami komunikacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmoczona uwaga, • Hełm ochronny, • Odzież i obuwie robocze, • Rękawice chroniące przed zagrożeniami mechanicznymi, • Okulary ochronne.
12.	<p>Spadające przedmioty z wysokości</p> 	<p>Na obiekcie znajdują się instalacje technologiczne i pomosty robocze o znacznej wysokości. Mogą z nich spaść elementy urządzeń czy narzędzia używane podczas czynności obsługowych i konserwacyjnych. Podczas przechodzenia pod urządzeniami i pomostami roboczymi na wysokości może dojść do uderzenia przez spadające przedmioty. Uderzenia te mogą skutkować urazami głowy i ciała (złamania, otarcia, itp.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmoczona uwaga, • Hełm ochronny, • Poruszanie się tylko wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmoczona uwaga, • Hełm ochronny, • Odzież i obuwie robocze, • Wydzielenie i oznakowanie strefy prac na wysokości.

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA	Wydanie: 7
		Strona 4 z 5
	KARTA OCENY RYZYKA MIEJSCOWEGO	PS.C.10/F2

13.	Wysokie ciśnienia 	<p>Na obiekcie znajdują się instalacje pod wysokim ciśnieniem. Istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia awarii instalacji pod wysokim ciśnieniem (rozerwanie rurociągu itp.). Rozerwanie części instalacji może powodować utratę słuchu oraz urazy ciała poprzez uderzenie elementami instalacji lub strumieniem gazu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wzmожona uwaga, Hełm ochronny, Poruszać się zgodnie ze wskazówkami osoby prowadzącej, Nie wchodzić w miejsca poza drogami komunikacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> Wzmожona uwaga, Hełm ochronny, Zakaz pracy na instalacjach pod ciśnieniem bez zgody kierownika obiektu, Odzież i obuwie robocze.
14.	Możliwość utonięcia 	<p>Na obiekcie znajduje się otwarty zbiornik technologiczny wody. Wpadnięcie do zbiornika może grozić podtopieniem lub utonięciem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zakaz wejścia do zbiornika, Poruszanie się tylko wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi, Poruszać się zgodnie ze wskazówkami osoby prowadzącej. 	<ul style="list-style-type: none"> Zakaz wejścia do zbiornika, Poruszanie się tylko wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi, Poruszać się zgodnie ze wskazówkami osoby prowadzącej.
15.	Pożar 	<p>Na obiekcie w instalacji technologicznej lub w zbiornikach są przetwarzane i składowane materiały niebezpieczne pożarowo lub substancje łatwopalne. Po kontakcie tych materiałów ze źródłem zapłonu może dojść do pożaru lub wybuchu. Zbiorniki, pojemniki, beczki lub inne miejsca gdzie występować mogą substancje łatwopalne są oznakowane.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zachowanie szczególnej ostrożności, Zakaz używania otwartego ognia, Zakaz palenia poza miejscem do tego wyznaczonym, Poruszanie się tylko wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> Zachowanie szczególnej ostrożności, Zakaz używania otwartego ognia, Zakaz palenia poza miejscem do tego wyznaczonym, Miejsce prowadzenia prac wyposażyć w podręczny sprzęt gaśniczy.
	Promieniowanie elektromagnetyczne 	<p>Na obiekcie znajdują się urządzenia, instalacje elektryczne oraz sprzęt do komunikacji bezprzewodowej (radiotelefony), które są źródłami promieniowania elektromagnetycznego. Miejsca, w których występują pola EM są oznakowane:</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zakaz przebywania w zasięgu pól EM przekraczających wartości strefy bezpiecznej dla: <ul style="list-style-type: none"> osób z implantami; osób z rozrusznikiem serca; kobiet w ciąży; młodocianych. 	<ul style="list-style-type: none"> Zakaz przebywania w zasięgu pól EM przekraczających wartości dla strefy bezpiecznej dla: <ul style="list-style-type: none"> osób z implantami; osób z rozrusznikiem serca; Wejście do wyznaczonych stref promieniowania EM tylko w przypadku, gdy wymaga tego realizacja prac.

Opracował:	Sprawdził:	Zatwierdził:
Zespół ds. IORZ/M 08.10.2021 Ksibel data i podpis	Kierownik Działu BHP i P.poż / przedstawiciel służby BHP Dział BHP i Ochrony P.poż. 08.10.2021 Daniel Limanówka data i podpis	Prezes PGNiG S.A./ Dyrektor Oddziału / KRZG KIEROWNIK Ruchu Zakładu Górniczego 12.10.2021 Józef Kawa data i podpis

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA	Wydanie: 7
		Strona 5 z 5
	KARTA OCENY RYZYKA MIEJSCOWEGO	PS.C.10/F2

UWAGA!

Poza miejscami do tego wyznaczonymi oraz bez zgody zarządzającego obiektem na terenie obiektu obowiązuje zakaz fotografowania oraz zakaz używania telefonów komórkowych.

W przypadku **sytuacji awaryjnej** należy natychmiast:

- powiadomić osoby bezpośrednio zagrożone,
- powiadomić osoby dozoru lub kierownika jednostki,
- opuścić niezwłocznie pomieszczenia, obiekty lub teren zagrożony,
- podporządkować się poleceniom kierującego akcją ratowniczą,
- udać się do miejsca zbiórki do ewakuacji.

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA	Wydanie: 5
		Strona 1 z 4
	KARTA OCENY RYZYKA MIEJSCOWEGO	PS.C.10/F2

Znak: DB.1323-ORM.24.19

Ocena ryzyka miejscowego dla OK Grodzisk – Mieszalnia Grodzisk

UWAGA dot. przedstawicieli organów administracji publicznej

Przedstawiciele organów administracji publicznej kontrolujący obiekt stosują środki ochrony w zależności od charakteru i sposobu przeprowadzania kontroli:

- gdy dokonywany jest obchód obiektu stosuje się środki ochrony dla gości,
- gdy wykonywane są prace np. rewizje wewnętrzne zbiorników i urządzeń, użytkowanie maszyn, urządzeń, substancji chemicznych stosuje się środki ochrony dla wykonawców/dostawców.

Lp.	Zagrożenie	Opis	Wymagane środki ochrony, aby ryzyko było na poziomie akceptowanym	
			dla Gości	dla Wykonawców/ Dostawców
1.	Hałas 	Hałas wytwarzany przez urządzenia technologiczne i inne może powodować utratę słuchu. Miejsca o dużym natężeniu hałasu (np. agregat prądotwórczy, itp.) są oznakowane znakiem „Nakaz używania ochronników słuchu”.	<ul style="list-style-type: none"> • Zakaz wstępu do miejsc o dużym natężeniu hałasu • Ochronniki słuchu, • Stopery. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wstęp do miejsc o dużym natężeniu hałasu tylko w przypadku, gdy wymaga tego realizacja prac, • Ochronniki słuchu, • Stopery.
2.	Gaz ziemny/ zagrożenie wybuchem 	Gaz ziemny występuje w instalacji technologicznej kopalni. Może powodować uduszenie przy dużym stężeniu w powietrzu oraz możliwość powstania atmosfery wybuchowej z powietrzem. Przestrzenie, gdzie może powstać strefa zagrożenia wybuchem (0, 1, 2) są oznakowane w terenie.	<ul style="list-style-type: none"> • Zakaz wstępu w strefy zagrożenia • Hełm ochronny, • Poruszanie się tylko wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi w obecności upoważnionego pracownika obiektu. • Zakaz używania otwartego ognia, • Zakaz palenia poza miejscem do tego wyznaczonym. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hełm ochronny, • Odzież i obuwie robocze antyelektrostatyczne, • Detektory eksplozymetryczne, • Wykonywanie prac tylko w wyznaczonych miejscach, • W strefach zagrożenia wybuchem (przy stężeniu gazów wybuchowych powyżej 10% DGW) praca przy użyciu odpowiednich narzędzi (iskrobezpiecznych, w wykonaniu, przeciwwybuchowym), • Wykonywanie prac przez co najmniej dwóch pracowników, • Zakaz używania otwartego ognia, • Zakaz palenia poza miejscem do tego wyznaczonym.
3.	Substancje toksyczne (laboratorium) 	Na obiekcie mogą znajdować się substancje toksyczne. Kontakt z nimi może powodować poparzenia, zatrucia oraz śmierć. Zbiorniki, pojemniki, beczki lub inne miejsca gdzie występować mogą substancje toksyczne są oznakowane.	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Unikanie kontaktu z substancjami chemicznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Okulary ochronne, • Odzież i obuwie robocze, • Rękawice chemoodporne, • Środki ochrony układu oddechowego.

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA	Wydanie: 5
		Strona 2 z 4
	KARTA OCENY RYZYKA MIEJSCOWEGO	PS.C.10/F2

4.	Substancje żrące (laboratorium) 	<p>Na obiekcie mogą znajdować się substancje żrące. Kontakt z nimi może powodować ostre poparzenia skóry oraz uszkodzenia oczu. Zbiorniki, pojemniki, beczki lub inne miejsca gdzie występować mogą substancje żrące są oznakowane.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Unikanie kontaktu z substancjami chemicznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Okulary ochronne, • Odzież i obuwie robocze (kombinezon chemoodporny, fartuch), • Rękawice chemoodporne.
5.	Substancje szkodliwe lub drażniące 	<p>Na obiekcie mogą znajdować się substancje szkodliwe lub drażniące. Kontakt z nimi może powodować podrażnienia oczu i skóry, podrażnienia układu oddechowego. Zbiorniki, pojemniki, beczki lub inne miejsca gdzie występować mogą substancje szkodliwe lub drażniące są oznakowane.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Unikanie kontaktu z substancjami chemicznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Okulary ochronne, • Odzież i obuwie robocze, • Rękawice chemoodporne, • Środki ochrony układu oddechowego.
6.	Porażenie prądem elektrycznym/łukiem elektrycznym 	<p>Na obiekcie znajdują się instalacje i urządzenia elektryczne pod napięciem. Porażenie prądem/łukiem elektrycznym może powodować ciężkie uszkodzenia ciała, poparzenia, śmierć. Miejsca, gdzie może wystąpić poparzenie łukiem elektrycznym oraz urządzenia elektryczne pod napięciem są zabezpieczone przed dostępem i oznakowane.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zakaz wejścia do pomieszczeń ruchu elektrycznego, • Nie dotykać urządzeń elektrycznych. • Stosować się do poleceń osób dozoru ruchu, 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakaz wejścia do pomieszczeń ruchu elektrycznego bez zgody i nadzoru uprawnionego pracownika obiektu, • Stosowanie sprzętu dielektrycznego, • Stosowanie odzieży, rękawic i obuwia w wykonaniu dielektrycznym. • Stosować się do poleceń osób dozoru ruchu,
7.	Kontakt z elementami gorącymi 	<p>Na obiekcie technologicznym mogą występować urządzenia o wysokich temperaturach nawet do 200°C. Kontakt z tymi urządzeniami może powodować poparzenia ciała. Gorące elementy urządzeń są oznakowane znakiem „ostrzeżenie przed gorącą powierzchnią”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmoczona uwaga w miejscach gdzie występują gorące elementy urządzeń, • Nie dotykać gorących elementów urządzeń. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmoczona uwaga w miejscach gdzie występują gorące elementy urządzeń, • Odzież i obuwie robocze • Rękawice termoodporne.
8.	Najechanie, zaczepienie, uderzenie, potrącenie itp. 	<p>Po obiekcie poruszają się pojazdy: osobowe, dostawcze i ciężarowe oraz wózki widłowe, itp. Najechanie, zaczepienie, uderzenie czy potrącenie przez pojazd może powodować urazy ciała (złamania, przecięcia, otarcia, itp.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stosowanie się do przepisów organizacji ruchu na terenie zakładu, • Wzmoczona uwaga przy poruszaniu się po drogach komunikacyjnych szczególnie na placach przeładunkowych, przejściach przez drogi, itp. • Hełm ochronny • Kamizelki odbłaskowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Stosowanie się do przepisów organizacji ruchu na terenie zakładu, • Wzmoczona uwaga przy poruszaniu się po drogach komunikacyjnych szczególnie na placach przeładunkowych, przejściach przez drogi, itp. • Hełm ochronny • Kamizelki odbłaskowe lub odzież o wysokiej widzialności

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA	Wydanie: 5
		Strona 3 z 4
	KARTA OCENY RYZYKA MIEJSCOWEGO	PS.C.10/F2

9.	Upadki, potknięcia, poślizgnięcia itp. 	<p>Poruszanie się po drogach komunikacyjnych stwarza zagrożenie upadku, potknięcia, poślizgnięcia itp. Może to skutkować urazami (złamania, zwichnięcia, stłuczenia).</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wzmoczona uwaga przy poruszaniu się drogami komunikacyjnymi w szczególności na nierównym terenie, schodach, drabinach, itp. Hełm ochronny, Poruszanie się tylko wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> Wzmoczona uwaga przy poruszaniu się drogami komunikacyjnymi w szczególności na nierównym terenie, schodach, drabinach, itp. Hełm ochronny, Odzież i obuwie robocze, Zabezpieczenie miejsc niebezpiecznych powstałych w skutek prowadzonych prac, np. wygradzenie terenu, itp.
10.	Ostre elementy, niskie, wąskie przejścia 	<p>Na instalacji technologicznej mogą znajdować się ostre, wystające elementy urządzeń, które mogą powodować obrażenia ciała (otarcia skóry, skaleczenia, przecięcia, itp.). Na instalacji występuje również utrudniony dostęp do miejsc pracy. Niskie, wąskie przejścia mogą powodować otarcia, przecięcia i urazy ciała.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wzmoczona uwaga, Hełm ochronny, Poruszać się zgodnie ze wskazówkami osoby oprowadzającej, Nie wchodzić w miejsca poza drogami komunikacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> Wzmoczona uwaga, Hełm ochronny, Odzież i obuwie robocze, Rękawice chroniące przed zagrożeniami mechanicznymi, Okulary ochronne.
11.	Spadające przedmioty z wysokości 	<p>Na obiekcie znajdują się instalacje technologiczne i pomosty robocze o znacznej wysokości. Mogą z nich spaść elementy urządzeń czy narzędzia używane podczas czynności obsługowych i konserwacyjnych. Podczas przechodzenia pod urządzeniami i pomostami roboczymi na wysokości może dojść do uderzenia przez spadające przedmioty. Uderzenia te mogą skutkować urazami głowy i ciała (złamania, otarcia, itp.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wzmoczona uwaga, Hełm ochronny, Poruszanie się tylko wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> Wzmoczona uwaga, Hełm ochronny, Odzież i obuwie robocze, Wydzielenie i oznakowanie strefy prac na wysokości.
12.	Wysokie ciśnienia 	<p>Na obiekcie znajdują się instalacje pod wysokim ciśnieniem. Istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia awarii instalacji pod wysokim ciśnieniem (rozerwanie rurociągu itp.). Rozerwanie części instalacji może powodować utratę słuchu oraz urazy ciała poprzez uderzenie elementami instalacji lub strumieniem gazu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wzmoczona uwaga, Hełm ochronny, Poruszać się zgodnie ze wskazówkami osoby oprowadzającej, Nie wchodzić w miejsca poza drogami komunikacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> Wzmoczona uwaga, Hełm ochronny, Zakaz pracy na instalacjach pod ciśnieniem bez zgody kierownika obiektu, Odzież i obuwie robocze.

	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA	Wydanie: 5
		Strona 4 z 4
	KARTA OCENY RYZYKA MIEJSCOWEGO	PS.C.10/F2

13.	Możliwość utonięcia 	<p>Na obiekcie znajduje się otwarty zbiornik technologiczny wody. Wpadnięcie do zbiornika może grozić podtopieniem lub utonięciem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zakaz wejścia do zbiornika, • Poruszanie się tylko wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi, • Poruszać się zgodnie ze wskazówkami osoby oprowadzającej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakaz wejścia do zbiornika, • Poruszanie się tylko wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi, • Poruszać się zgodnie ze wskazówkami osoby oprowadzającej.
14.	Pożar 	<p>Na obiekcie w instalacji technologicznej lub w zbiornikach są przetwarzane i składowane materiały niebezpieczne pożarowo lub substancje łatwopalne. Po kontakcie tych materiałów ze źródłem zapłonu może dojść do pożaru lub wybuchu. Zbiorniki, pojemniki, beczki lub inne miejsca gdzie występować mogą substancje łatwopalne są oznakowane.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Zakaz używania otwartego ognia, • Zakaz palenia poza miejscem do tego wyznaczonym, • Poruszanie się tylko wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie szczególnej ostrożności, • Zakaz używania otwartego ognia, • Zakaz palenia poza miejscem do tego wyznaczonym, • Miejsce prowadzenia prac wyposażać w podręczny sprzęt gaśniczy.

Opracował:	Sprawdził:	Zatwierdził:
<p>Zespół ds. IORZ/M Specjalista ds. BHP i Ochrony Ppoż.</p> <p>09.05.2019 Grzegorz Niedzwiedz data i podpis</p>	<p>Kierownik Działu BHP i P.poż / przedstawiciel służby BHP</p> <p>09.05.2019 Daniel Timanówka data i podpis</p>	<p>Prezes PGNiG S.A. / Dyrektor Oddziału / KRZG</p> <p>09.05.2019 Grzegorz Kawiak data i podpis</p>

UWAGA!

Poza miejscami do tego wyznaczonymi oraz bez zgody zarządzającego obiektem na terenie obiektu obowiązuje zakaz fotografowania oraz zakaz używania telefonów komórkowych.

W przypadku **sytuacji awaryjnej** należy natychmiast:

- powiadomić osoby bezpośrednio zagrożone,
- powiadomić osoby dozoru lub kierownika jednostki,
- opuścić niezwłocznie pomieszczenia, obiekty lub teren zagrożony,
- podporządkować się poleceniom kierującego akcją ratowniczą,
- udać się do miejsca zbiórki do ewakuacji.

Klauzula informacyjna dla osób uprawnionych do reprezentacji Kontrahenta

1. Administratorem Państwa danych osobowych jest ORLEN S.A. z siedzibą w Płocku, ul. Chemików 7 (dalej: **ORLEN S.A.**).
2. Kontaktowe numery telefonów do administratora danych: (24) 256 00 00, (24) 365 00 00, (22) 778 00 00. Z Administratorem danych możecie Państwo skontaktować się także:
 - a. listownie na adres: ul. Chemików 7; 09-411 Płock,
 - b. przez e-mail: daneosobowe@orlen.pl.
3. Do kontaktu z Inspektorem ochrony danych w ORLEN S.A. służy następujący adres email: daneosobowe@orlen.pl. Z Inspektorem ochrony danych można skontaktować się także pisemnie na adres siedziby ORLEN S.A., wskazany w pkt 1, z dopiskiem „Inspektor Ochrony Danych“. Dane dot. Inspektora Ochrony Danych dostępne są również na stronie www.orlen.pl w zakładce „Kontakt”.
4. Pani/Pana dane osobowe zostały udostępnione przez kontrahenta ORLEN S.A., którego Pani/Pan reprezentuje oraz pozyskane przez Administratora z rejestrów publicznych (KRS, CEIDG).
5. Zakres Pani/Pana danych osobowych przetwarzanych przez ORLEN S.A. obejmuje: imię, nazwisko, stanowisko, reprezentowany podmiot, dane ujawnione w jawnych rejestrach (KRS, CEIDG), dane ujawnione w treści pełnomocnictwa (jeśli zostało ono Pani/Panu udzielone).
6. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane w celu:
 - a) wykonania umowy handlowej wiążącej ORLEN S.A. z reprezentowanym przez Panią/Pana podmiotem - podstawą prawną przetwarzania jest uzasadniony interes Administratora oraz tego podmiotu (art. 6 ust. 1 lit. f Rozporządzenia ogólnego o ochronie danych osobowych 2016/679 - **RODO**); prawnie uzasadniony interes polega na zapewnieniu wiarygodnej identyfikacji kontrahenta i reprezentującego go podmiotu;
 - b) ewentualnego ustalenia lub dochodzenia roszczeń lub obrony przed roszczeniami - podstawą prawną przetwarzania jest prawnie uzasadniony interes ORLEN S.A. (art. 6 ust. 1 lit. f RODO); prawnie uzasadniony interes polega na umożliwieniu ORLEN S.A. dochodzenia lub obrony przed roszczeniami.
7. Pani/Pana dane osobowe mogą być przekazywane dostawcom systemów informatycznych i usług IT, podmiotom świadczącym na rzecz Administratora usługi niezbędne do wykonania umowy zawartej z reprezentowanym przez Panią/Pana podmiotem, w tym usługi prawne, a w stosowanych przypadkach także podmiotom uprawnionym na podstawie przepisów powszechnie obowiązującego prawa.
8. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane przez okres niezbędny do wykonania umowy. Okres przetwarzania może zostać każdorazowo przedłużony o okres przedawnienia roszczeń, jeżeli przetwarzanie danych osobowych będzie niezbędne dla dochodzenia ewentualnych roszczeń lub obrony przed takimi roszczeniami przez ORLEN S.A.
9. Przysługuje Pani/Panu prawo dostępu do treści danych oraz żądania ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia przetwarzania oraz prawo wniesienia sprzeciwu względem przetwarzania danych.
10. Przysługuje Pani/Panu także prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego zajmującego się ochroną danych osobowych (Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa), gdy uzna Pani/Pan, że przetwarzanie Pani/Pana danych osobowych narusza przepisy RODO.
11. Przysługuje Pani/Panu prawo wniesienia sprzeciwu względem przetwarzania danych osobowych w celach określonych w pkt 6) powyżej, z przyczyn związanych z Pani/Pana szczególną sytuacją.

Klauzul informacyjna dla pracowników Kontrahenta

1. Administratorem Państwa danych osobowych jest ORLEN S.A. z siedzibą w Płocku, ul. Chemików 7 (dalej: **ORLEN S.A.**).
2. Kontaktowe numery telefonów do administratora danych: (24) 256 00 00, (24) 365 00 00, (22) 778 00 00. Z Administratorem danych możecie Państwo skontaktować się także:
 - a) listownie na adres: ul. Chemików 7; 09-411 Płock,
 - b) przez e-mail: daneosobowe@orlen.pl.
3. Do kontaktu z Inspektorem ochrony danych w ORLEN S.A. służy następujący adres email: daneosobowe@orlen.pl. Z Inspektorem ochrony danych można skontaktować się także pisemnie na adres siedziby ORLEN S.A., wskazany w pkt 1, z dopiskiem „Inspektor Ochrony Danych“. Dane dot. Inspektora Ochrony Danych dostępne są również na stronie www.orlen.pl w zakładce „Kontakt“.
4. Pani/Pana dane osobowe zostały udostępnione ORLEN S.A. przez Pani/Pana pracodawcę (podmiot zatrudniający), w związku z wykonaniem umowy handlowej łączącej Pani/Pana pracodawcę (podmiot zatrudniający) z ORLEN S.A.
5. Zakres Pani/Pana danych osobowych przetwarzanych przez ORLEN S.A. obejmuje: imię, nazwisko, stanowisko, służbowe dane kontaktowe.
6. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane w celu:
 - a) wykonania umowy handlowej, o której mowa w pkt. 4 - podstawą prawną przetwarzania jest uzasadniony interes ORLEN S.A. oraz Pani/Pana pracodawcy (podmiotu zatrudniającego) (art. 6 ust. 1 lit. f Rozporządzenia ogólnego o ochronie danych osobowych 2016/679 - **RODO**); prawnie uzasadniony interes polega na umożliwieniu ORLEN S.A. sprawnego bieżącego wykonywania umowy,
 - b) ewentualnego ustalenia lub dochodzenia roszczeń lub obrony przed roszczeniami - podstawą prawną przetwarzania jest prawnie uzasadniony interes ORLEN S.A. (art. 6 ust. 1 lit. f RODO); prawnie uzasadniony interes polega na umożliwieniu ORLEN S.A. dochodzenia lub obrony przed roszczeniami.
7. Pani/Pana dane osobowe mogą być przekazywane dostawcom systemów informatycznych i usług IT, podmiotom świadczącym na rzecz ORLEN S.A. usługi niezbędne do wykonania umowy zawartej z Pani/Pana pracodawcą (podmiotem zatrudniającym), a w stosowanych przypadkach także podmiotom uzyskującym dostęp do danych w oparciu o przepisy powszechnie obowiązującego prawa.
8. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane przez okres niezbędny do wykonania umowy handlowej, o której mowa w pkt. 4. Okres przetwarzania może zostać każdorazowo przedłużony o okres przedawnienia roszczeń, jeżeli przetwarzanie danych osobowych będzie niezbędne dla dochodzenia ewentualnych roszczeń lub obrony przed takimi roszczeniami przez ORLEN S.A.
9. Przysługuje Pani/Panu prawo dostępu do treści danych oraz żądania ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia przetwarzania oraz prawo wniesienia sprzeciwu względem przetwarzania danych.
10. Przysługuje Pani/Panu także prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego zajmującego się ochroną danych osobowych (Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa), gdy uzna Pani/Pan, że przetwarzanie Pani/Pana danych osobowych narusza przepisy RODO.
11. Przysługuje Pani/Panu prawo wniesienia sprzeciwu względem przetwarzania danych osobowych w celach określonych w pkt 6 powyżej, z przyczyn związanych z Pani/Pana szczególną sytuacją.